

KERKENBELEIDSP Laakdal

Goedgekeurd door Gemeenteraad 21 mei 2025

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	3
INLEIDING	5
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	7
2. FICHE PER KERKGEBOUW	8
2.1. Parochiekerk Sint-Lambertus Eindhout	8
2.1.1. Identificatie	8
2.1.2. Beschrijving	9
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	12
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	13
2.2. Parochiekerk Sint-Niklaas Vorst-Meerlaar	15
2.2.1. Identificatie	15
2.2.2. Beschrijving	16
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	19
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	19
2.3. Parochiekerk Sint-Gertrudis Vorst-Centrum	21
2.3.1. Identificatie	21
2.3.2. Beschrijving	22
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	29
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	30
2.4. Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw in de Wijngaard	33
2.4.1. Identificatie	33
2.4.2. Beschrijving	34
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	41
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	42
2.5. Parochiekerk Sint-Jozef Werkman	44
2.5.1. Identificatie	44
2.5.2. Beschrijving	45

2.5.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	48
2.5.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	49
3.	NAAR EEN TOEKOMSTVISIE.....	50
3.1.	Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	50
3.1.1.	Inleiding	50
3.1.2.	Timing en regelgeving	50
3.1.3.	Beleids- en toekomstvisie	51
3.2.	Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	54
BESLUIT.....		55

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Laakdal:

- Parochiekerk Sint-Lambertus, Eindhoutdorp 8, 2430 Laakdal, Eindhout
- Parochiekerk Sint-Niklaas, Geelsebaan, 2430 Laakdal, Vorst-Meerlaar
- Parochiekerk Sint-Gertrudis, Kerkstraat 19, 2430 Laakdal, Vorst-Centrum
- Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw in de Wijngaard, Veerledorp, 2431 Laakdal, Veerle
- Parochiekerk Sint-Jozef Werkman, Zandstraat 7, 2431 Laakdal, Veerle

Gemeente Laakdal beschikte reeds over een kerkenbeleidsplan en dit werd gevalideerd in 2017. Het kwam tot stand via een pastorale en burgerlijke werkgroep die allebei de uitwerking van een kerkenbeleidsplan tot opdracht hadden. In dit plan werd er vooral ingezet op valorisatie van de kerkgebouwen en het 'polyvalent' gebruik ervan.

Omwille van enkele nieuwe maatschappelijke en beleidsmatige tendensen en nieuwe beleids- en juridische instrumenten werd in 2023 een addendum van dat kerkenbeleidsplan opgemaakt. Dit addendum kwam tot stand op basis van de input van het pastoraal plan en de input van het gemeentebestuur. Het addendum is in die zin een strategisch visie- en beleidsdocument waar verder op gebouwd wordt voor de huidige actualisatie van het kerkenbeleidsplan.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Laakdal, Vicariaat Kempen van het Bisdom Antwerpen, pastorale eenheid Heilige Norbertus Meerhout en Laakdal, het centraal kerkbestuur van Laakdal en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van Antwerpen op 15/04/2025;
- door de gemeenteraad van de gemeente Laakdal op 28/05/2025.

Wat de kerkelijke context betreft, behoudt het Pastoraal Plan betreffende het Kerkenbeleid van oktober 2023 grotendeels zijn actualiteitswaarde. Op 5 mei 2025 start het daarin voor 2025-2026 voorziene traject voor de samenvoeging van de Laakdalse parochies en Kerkfabrieken (van 4 naar 2), alsook voor het beëindigen van de weekeindevieringen in de drie B-kerken.

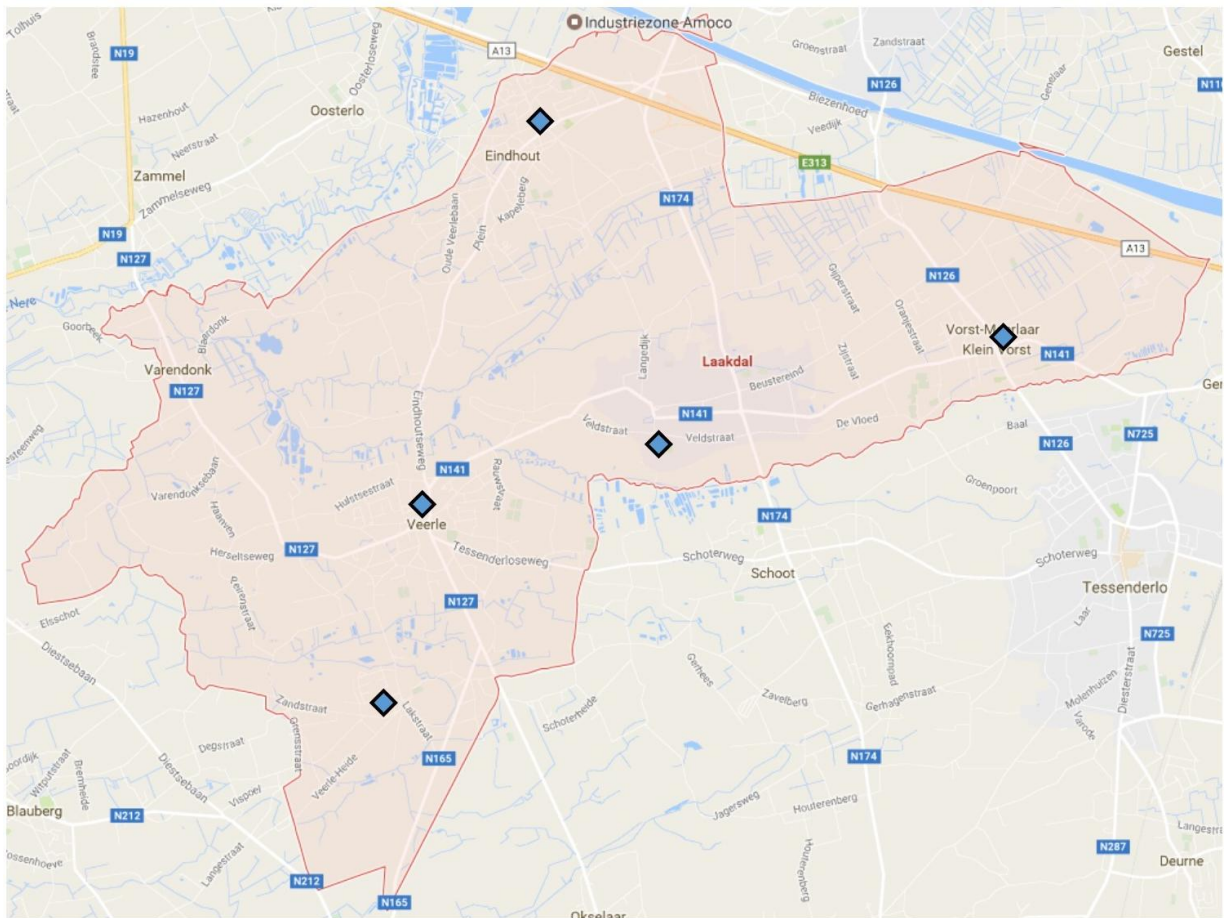
De brand in de Eindhoutse Sint-Lambertuskerk (mei 2024) en het tot nu toe ontbreken van een tijdspanne voor een mogelijke terugkeer naar dit kerkgebouw maakt het wellicht raadzaam dat het Vicariaat Kempen, het team van de Pastorale Eenheid H. Norbertus Meerhout-Laakdal en de Kerkraad van Sint-Lambertus Eindhout hun pastorale visie op dit gebouw begin juli 2025 (her)bekijken.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

1. Parochiekerk Sint-Lambertus, Eindhoutdorp 8, 2430 Laakdal, Eindhout
2. Parochiekerk Sint-Niklaas, Geelsebaan, 2430 Laakdal, Vorst-Meerlaar
3. Parochiekerk Sint-Gertrudis, Kerkstraat 19, 2430 Laakdal, Vorst-Centrum
4. Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw in de Wijngaard, Veerledorp, 2431 Laakdal, Veerle
5. Parochiekerk Sint-Jozef Werkman, Zandstraat 7, 2431 Laakdal, Veerle

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Parochiekerk Sint-Lambertus Eindhout

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.1.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Lambertus

Geografische ligging

- Eindhoutdorp 8, 2430 Laakdal (Eindhout)
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Dekenaat of Regio: Zuiderkempen
- Parochie: Sint-Lambertus Eindhout

Eigenaar: Gemeente Laakdal

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd als monument ingevolge het besluit van 13/10/1986 (OA 002436)

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

In mei 2024 vond er een brand plaats in deze kerk met grote gevolgen voor zowel het gebouw als het aanwezige roerend erfgoed. Onderstaande beschrijving kan hierdoor afwijken van de huidige situatie gezien de brandschade. De restauratie werd nog niet aangevangen.

Het type van kerk mag omschreven worden als een pseudobasilikaanse kruiskerk in gotische – neogotische stijl. De kerk dateert uit de 16de eeuw met aanpassingen en herstellingen in het tweede kwart 18de eeuw, het derde kwart 19de eeuw en verder vanaf 1975.

Ontwerpers: Architectenbureau R. Steenmeijer en H. Baksteen, Gife Eugeen, J. Van Gastel.

De beschermde Sint Lambertuskerk heeft een grote cultuurhistorische waarde omwille van haar ontstaansgeschiedenis, haar bouwkundige en architectonische aspecten en het aanwezige meubilair (schilderijen, beeldhouwwerk en meubilair waaronder hoofdaltaar, portiekaltaren en houten meubilair). Om die redenen kreeg de kerk ook het statuut “beschermd”. De glasramen in de Sint-Lambertuskerk werden in 2004 gerestaureerd door architect Steenmeyer.

Beschrijving van de kerk

Grosso modo georiënteerde oorspronkelijk éénbeukige gotische kruiskerk uit de 16de eeuw met sacristie van circa 1740 en neogotische zijbeuken van 1854-1855 naar een ontwerp van E. Gife. De toren werd gerestaureerd naar een ontwerp van J. Van Gastel van 1861. De kerk heeft een driebeukige plattegrond met ingebouwde westtoren, schip en zijbeuken van vier traveeën, een transept van één travee en koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting, een sacristie en bergplaats in kooroksels.

De kerk is opgetrokken in baksteenbouw met gebruik van zandsteen voor afzaat, kordons, hoekblokken en venstertraceringen, leien bedaking. De toren heeft vier geledingen met hoeksteun beren onder ingesnoerde naaldspits.

Verder wordt de kerk gekenmerkt door:

- Vroegere opstand van toegangstravee met korfboogdeur onder radvenster tijdens de restauratie van 1861 respectievelijk vervangen door de huidige neogotische spitsboogdeur in geprofileerde omlijsting met vierpas in boogveld en het hoger drielicht met driepas in kop; gedrukte spitsboogvormige galmgaten met zandstenen omlijsting.
- Ritmerende steunberen en drie- en vierlichten met neogotisch maaswerk.
- Verkleinde spitsboogvensters in het transept (zie bouwnaden).
- Spitsbogige koorvensters met neogotische tweelichttracering en sober driepasmotief in de kop, gedicht in eerste travee.

Ten noorden is er een bergplaats onder afgesnuite bedaking, een korfboogdeur in geprofileerde zandstenen omlijsting onder ovaal bovenlicht met omlijsting van gesinterde steen en ijzeren roeden. De Zuidkant bevat de sacristie onder een lessenaarsdak en een getralied spitsboogvenster in het met vlechtingen afgelijnd aandak.

Het interieur is bepleisterd en beschilderd gemarkeerd door de neogotische aanpassingen: spitsbogen op zuilen met koolbladkapiteel en beschilderde polygonale sokkel met arduinen profiel. Eveneens met imitatie-ijzerzandsteen beschilderde omlopende plint. Bepleisterde (pseudo)-kruisribgewelven in midden- en zijbeuken, opgevangen door consoles, tongewelf met geprofileerde belijning in koor en transept aansluitend op de omlopende kroonlijst. Er is ook een symbolische afbeelding van de Heilige Geest aanwezig in 18de-eeuws stucwerk in het kruisgewelf van de kruising.

Schilderijen:

- Marteldood van Heilige Lambertus, Vlaamse School (derde kwart 17de eeuw);
- Onze-Lieve-Vrouw schenkt rozenkrans aan Heilige Dominicus van L.J. Vouillin (1841).

Beeldhouwwerk:

- Calvarie in koor;
- Onze-Lieve-Vrouw met Kind (tweede helft 15de eeuw) van gepolychromeerd hout;
- Heilige Sebastiaan of Heilige Lambertus (tweede kwart 16de eeuw) van eik;
- Heilige Franciscus Xaverius door L. Mortelmans van 1887 van gepolychromeerd hout;
- Gekleed Onze-Lieve-Vrouwebeeld met Kind (19de eeuw).

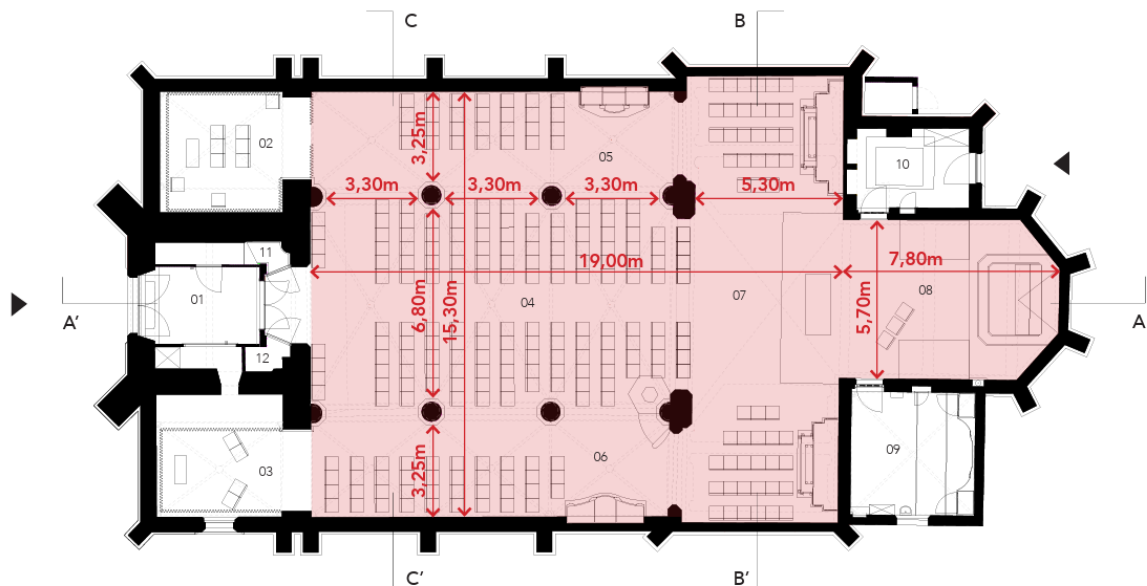
Meubilair:

- Neogotisch hoofdaltaar mogelijk naar ontwerp van P. Langerock met gepolychromeerde beelden en Calvarie;
- Portiekaltaren van gemarmerd hout uit het derde kwart van de 17de eeuw in de zijbeuken;
- Eiken koorbanken;
- 19de-eeuwse preekstoel;
- Biechtstoelen uit de 18de eeuw;
- Eiken 18de-eeuwse orgelkast;
- Classicistische kast in sacristie.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²: 460 m²

- Grondplan
- Vrije hoogte: 9,9 m
- Aantal zitplaatsen: 300

Opbouw

- Type gebouw: kruiskerk
- Aantal en soort bijruimtes: sacristie, en stookplaats
- Opdeelbaarheid: beperkt gezien de bescherming en aanwezigheid orgel. In 2020 werd een haalbaarheidsonderzoek in het kader van een nevenbestemming uitgevoerd waarin gesproken werd van een verkleinde kerk en een (beperkte) uitbreiding van de kerk.
- Uitbreidingsmogelijkheden: is mogelijk aan de noordkant maar is eveneens beperkt gezien de bescherming

Voorzieningen

Sanitair	1 lavabo in sacristie
Verwarming	De centrale verwarmingsketel werkt op stookolie, en blaast warme lucht in de kerk
Verlichting	
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, rolstoeltoegankelijk
Diefstal- en brandbeveiliging	Diefstal en brandbeveiliging is aanwezig maar is momenteel buiten gebruik
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Proximus zendmast in de toren

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

Geen voorzieningen aanwezig.

Biodiversiteit

- Enkele nesten voor gierzwaluwen onder de dakgoten

Bouwfysische toestand

- Er werd nog geen inspectie uitgevoerd na de brand. Er zal een overleg plaatsvinden met Onroerend erfgoed.
- Laatste rapport van monumentenwacht dateert van 2-3-2015
- Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:
 - o Restauratie glas-in-loodramen: 1997
 - o Restauratie dak en toren: 2018-2019

Financiële gegevens

Het meerjarenplan 2026 – 2031 dient nog opgemaakt te worden.

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Lambertuskerk is gelegen in de dorpskern van Eindhout in de as van Eindhoutdorp tegenover het voormalige gemeentehuis. De klokken luiden 3 maal per dag, voor de vieringen, bij een overlijden en bij liturgische vieringen met een geautomatiseerd systeem.

De pastorie is gelegen op enkele straten van de kerk en wordt bewoond door de pastor van de kerkgemeenschap. Ten noordoosten van de kerk staan er twee bewaarde grafkruisen van het vroegere kerkhof. De begraafplaats is niet verbonden aan de kerk. In Eindhout, wijk Trichelhoek, is de Sint-Bavokapel gelegen. In de dorpskern van Eindhout vinden we de parochiezaal Kloosterhof (Eindhoutdorp).

In deze dorpskern is de kerk goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Er is echter een beperkte dienstregeling (lage frequentie) van het openbaar vervoer in deze regio. De kerk beschikt niet over kerk-specifieke parkeerplaatsen, maar er zijn parkeermogelijkheden op het openbaar domein. De kerk wordt omringd door heel wat horeca en is hierdoor een attractief punt voor recreatie. In de nabije omgeving kan men zaal en speeltuin Dennenoord vinden, een polyvalente zaal in eigendom van de vzw Sport- en Speelpleinen. Verder is er in Eindhout een gemeentelijke school aanwezig, met naast de school een nieuwbouw met de hoofdlocatie van de buitenschoolse Kinderopvang, een goed ingerichte sportzaal en judozaal.

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

ACTUALISATIE JAAR 2024	Eindhout
Weekvieringen	420
Weekendvieringen	1344
Weekendvieringen in Klein-Vorst	
Feestdagen	150
Huwelijken	St Bavo
Uitvaarten	300
Avondwaken	
Doopsels	250
Andere vieringen	
Schoolvieringen	
Zangrepetities Chirogroepen	90
Zangrepetities kerkkoren	
Optredens	
Concerten	
11 Novembervieringen	
Vorbereidende communie- en vormselvieringen	
Communie- en vormselvieringen	
Catechese samenkomsten	
Startavond	
Light a candle	
Tentoonstellingen	
Opengestelde Kerk	280
Andere gebruiken	
Christus Koning	

ALGEMEEN TOTAAL	2834

Sinds de brand in mei 2024 is de kerk buiten gebruik. In de noodkerk worden maandelijks drie weekendvieringen gehouden. Elke woensdagavond is er een misviering dus deze getallen werden opgenomen in de tabel. Zodra de kerk hersteld is zullen deze vieringen terug in de kerk gehouden worden. Voorlopig worden in de kerk geen activiteiten meer toegelaten.

2.2. Parochiekerk Sint-Niklaas Vorst-Meerlaar

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.2.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Niklaas

Geografische ligging

- Geelsebaan zonder nummer, 2430 Laakdal (Vorst-Meerlaar)
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Dekenaat of Regio: Zuiderkempen
- Parochie: Sint-Niklaas Vorst Meerlaar

Eigenaar: Gemeente Laakdal

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed op de Inventaris Onroerend Erfgoed Vlaanderen

2.2.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Als typering van de kerk kunnen we stellen dat het gaat om een klassieke neogotische parochiekerk (pseudobasiliek met transept). Ze dateert van dadelijk na de eerste wereldoorlog. Ontwerpers: Eugeen Gife; Pierre Langerock; Pieter Jozef Taeymans.

De kerk heeft een normale cultuurhistorische waarde met een 19de-eeuws Sint-Antoniusbild en neogotische biechtstoelen. De glasramen in het koor dateren uit jaren 1920 naar een ontwerp van Ladon (Gent).

Beschrijving van de kerk

Oorspronkelijk was er eerst een lemen bidhuisje als woonplaats van kluizenaars uit begin 15de eeuw (zie aflaatbrieven van 1419 en 1420). In 1468 werd een overeenkomst gesloten tussen de abt van Averbode en inwoners van Meerlaar in verband met inzegening van de kapel en het Sint-Niklaasaltaar met één wekelijkse mis (geen zondagsmis). De eerste stenen kapel werd opgericht in 1547. In 1803 werd deze vervangen door de bouw van een grotere kapel en de oprichting van een onafhankelijke parochie. Deze kapel werd in 1849-1851 vervangen door een eerste kerk naar ontwerp van E. Gife mogelijk vergroot naar ontwerp van P.J. Taeymans van 1898. De kerk is een georiënteerde driebeukige kruisbasiliek met vierkante toren van vier geledingen onder ingesnoerde naaldspits in zuidelijke kooraksel, aansluitende bergplaats en sacristie. Schip en zijbeuken van vier traveeën, transept van één travee en koor van drie rechte traveeën met vijfzijdige sluiting. Baksteenbouw met gebruik van natuursteen voor de plint, kordons, omlijstingen en venstertraceringen, leien zadel- en lessenaarsdaken. Ritmerende steunberen en spitsboogvensters met drielob- en visblaastraceringen. Westelijke en zuidelijke korfboogdeuren in geprofileerde natuurstenen spitsboogomlijsting met kruisbloem, boogvelden met driepasnissen en heiligenbeeld. Tegen de koorsluiting bevindt zich het grafmonument van de familie Schollaert-Helleputte. Beprepareerd en beschilderd interieur met spitsbogen op hardstenen zuilen; aansluitende schalken met hardstenen sokkel en kapiteel onder de dunne belijnde gordel bogen van het houten spitstongewelf; doorgetrokken kordon onder de spitsboogvormige bovenvensters. Ziende kap in de zijbeuken. Koorpartij gemarkeerd door het straalgewelf van de sluiting en de hoge spitsbogige twee lichten.

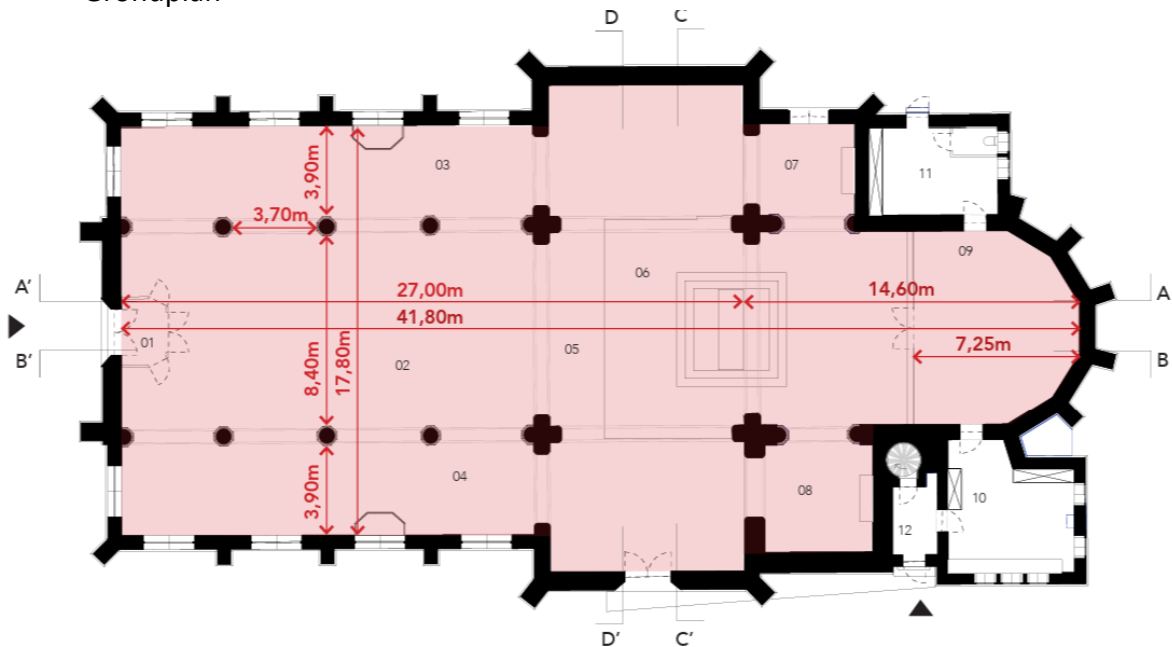
Meubilair

- 19de-eeuws Sint-Antoniusbild;
- Neogotische biechtstoelen;
- Glasramen in koor uit jaren 1920 naar ontwerp van Ladon (Gent), onder meer gedateerd 1926 en 1927 en in noordelijke transeptarm van 1874 afkomstig uit de vroegere kerk.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²: 870 m²
- Grondplan

- Vrije hoogte: 17,8 m
- Aantal zitplaatsen: circa 400

Opbouw

- Type gebouw: kruiskerk
- Aantal en soort bijruimtes: afgescheiden weekkapel, sacristie
- Opdeelbaarheid: Een deel van het koor werd afgesloten met een glazen volume voor het onderbrengen van een apart te verwarmen winterkapel. Deze kapel heeft een capaciteit van ca. 40 zitplaatsen. In 2020 werd een haalbaarheidsonderzoek in het kader van een nevenbestemming uitgevoerd waarin gesproken werd van een verkleinde kerk met harde of zachte afscheiding, een cultuurzaal, een zorgkerk en parkkerk. De huidige configuratie van het kerkgebouw brengt potenties voor het afsplitsen van deelruimtes binnen de kerk. Dit kan door middel van gordijnen, mobiele kasten, scheidingswanden of door het inbrengen van box-in-box volumes.
- Uitbreidingsmogelijkheden: Beperkt gezien de ligging op de kruising met Geelsebaan en Meerlaarstraat.

Voorzieningen

Sanitair	Sanitair is aanwezig
Verwarming	Gas, de installatie werd vernieuwd in 2015
Verlichting	Basis verlichting
Keukenvoorzieningen	Geen

Audiosysteem	Aanwezig (3 micro's, cd-dvd speler)
Beeldscherm(en)	Neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, rolstoeltoegankelijk
Diefstal- en brandbeveiliging	Geen diefstalbeveiliging
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Proximus zendmast in de toren

Biodiversiteit

Er zijn uilen aanwezig op de zolder van de kerk.

Bouwfysische toestand

Het meest recente rapport van monumentenwacht dateert van 2019. Er wordt een overzicht gegeven van de geformuleerde adviezen.

- Asbest laten inventariseren en risicovolle toepassingen laten verwijderen
- De dekstenen herbevestigen
- De toegankelijkheid verbeteren voor onderhoud van de daken en goten
- De bevestiging van de klepels van de klokken opvolgen
- De dakbedekking en aansluitingen herstellen
- De goten en afvoeren herstellen
- De zolders reinigen
- Het metselwerk herstellen
- De ijzeren delen herstellen/behandelen met speciale aandacht voor de delen in het muurwerk
- Het buitenschrijnwerk herstellen en schilderen
- De glas-in-loodramen restaureren
- Het pleisterwerk in het interieur herstellen

Financiële gegevens

Het meerjarenplan 2026 – 2031 dient nog opgemaakt te worden.

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen in de as van de Meerlaarstraat op de kruising met de Geelsebaan (N141-N126) en vormt aldus het centrale punt van de woonkern Klein-Vorst. Er is geen verlichting aan de buitenzijde van de kerk. De klokken luiden 3 maal per dag, voor de vieringen, bij een overlijden en bij liturgische vieringen met een geautomatiseerd systeem. Tegenover de kerk bevindt zich sinds 2023 het ontmoetingscentrum Capellebeemden, met café, vergaderruimten en polyvalente zaal. Het pastoriegebouw met grote tuin is gelegen aan de overkant van kruispunt, deze zal herbestemd worden als Collectieve Autonome Dagopvang voor Ouderen. Vorst-Meerlaar is goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Er is echter een beperkte dienstregeling (lage frequentie) van het openbaar vervoer in deze regio. De kerk beschikt niet over kerk-specifieke parkeerplaatsen, maar er zijn parkeermogelijkheden op het openbaar domein en op de parking van de naastgelegen Carrefour. De begraafplaats is niet verbonden aan de kerk. Verderop in de Meerlaarstraat is de vrije basisschool Vorst-Meerlaar gelegen. Er zijn plannen voor de ontsluiting en verkaveling van het binnengebied gelegen achter de kerk.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

ACTUALISATIE JAAR 2024	Vorst Meerlaar
Weekvieringen	
Weekendvieringen	2500
Weekendvieringen in Klein-Vorst	
Feestdagen	475
Huwelijken	150
Uitvaarten	3000

Avondwaken	
Doopsels	250
Andere vieringen	
Schoolvieringen	3000
Zangrepetities Chirogroepen	
Zangrepetities kerkkoren	
Optredens	400
Concerten	150
11 Novembervieringen	
Vorbereidende communie- en vormselvieringen	200
Communie- en vormselvieringen	800
Catechese samenkomsten	
Startavond	
Light a candle	
Tentoonstellingen	
Opengestelde Kerk	
Andere gebruiken	500
Christus Koning	
Academische zitting met receptie naar aanleiding van de afwerking van de gevelrestauratie op 5 april 2024	
ALGEMEEN TOTAAL	11425

Er zijn drie weekeindevieringen per maand in deze kerk, alsook op kerkelijke hoogfeesten. Vier keer per jaar zijn er schoolvieringen van de kleuter en de lagere school (leerlingen en (groot)ouders). De vormselvieringen voor alle parochies van Laakdal worden in deze kerk gevierd. Ook de startavond van de Pastorale Eenheid en een gezinsactiviteit voor de gezinnen van de Laakdalse communicanten vindt er plaats. Er zijn een tiental uitvaarten per jaar en bij gelegenheid ook een huwelijksinzegening. Occasioneel zijn er culturele activiteiten zoals concerten en tentoonstelling. De kerk is ook de verzamelplaats bij evacuatieoefeningen van de Vrije Basisschool Meerlaar.

2.3. Parochiekerk Sint-Gertrudis Vorst-Centrum

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.3.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Gertrudis

Geografische ligging

- Kerkstraat 19, 2430 Laakdal (Vorst)
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Dekenaat of Regio: Zuiderkempen
- Parochie: Sint-Gertrudis Vorst-Centrum

Eigenaar: gemeente Laakdal

Bescherming(en)/vastgesteld

- Beschermd als monument sinds 30/05/1936

2.3.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

De cultuurhistorische waarde van de Sint-Gertrudiskerk is hoog. Dit is wellicht een van de redenen waarom deze kerk reeds in 1936 werd beschermd en de titel van monument kreeg. Zowel de bouw en architectuur (exterieur en interieur) als de algehele inrichting met de talrijke kunstwerken, het orgel, de beeldhouwwerken als het meubilair zijn waardevol. Bovendien herbergt de kerk ook tal van religieuze kunstvoorwerpen, linnen en kledij. Bij de laatste binnenrestauratie (1966-1969) werden de muren wit overschilderd en werd ook de kruisweg in de muren ingebouwd en mede overschilderd. Het feit dat rondom de kerk de begraafplaats gelegen is en een groot gedeelte ommuurd is in baksteenmetselwerk met twee grote toegangspoorten, verhoogt de waarde en uitstraling van de site.

Beschrijving van de kerk

De eerste gegevens over een bidhuis in Groot-Vorst dateren van 1059, wat blijkt uit een overeenkomst, die in 1136 werd bekrachtigd door Lotharius II, de Duitse koning en keizer, en waarbij Forst cum ecclesia aan de congregatie van het klooster van Nijvel toekwam. De Sint-Gertrudiskerk mag omschreven worden als pseudobasiliek met transept en heeft een sterk bedevaartverleden met de verering van de H. Gertrudis. De kerk zelf dateert van 1480 en de toren, eigendom van de gemeente, van 1520. De schepensbank vergaderde in de toren tot in de zeventiende eeuw. De kerk kende in de loop der jaren talrijke verbouwingen, herstellingen en uitbreidingen. Het gaat om een gotische kerk waar volgende ontwerpers betrokken waren: Jozef Schellekens; Pieter Jozef Taeymans; Van de Velde N; Leurs Stan. Vanaf de Middeleeuwen was de Sint-Gertrudiskerk van Vorst een belangrijk bedevaartsoord met een grote bloei in de 17de eeuw. De Sint-Gertrudiskerk kan omschreven worden als een georiënteerde laatgotische kruiskerk opklimmend tot midden 15de eeuw. De toren dateert van circa 1520 en het schip werd verbouwd in jaren 1750. In 1756 werd de kerk vergroot door de bouw van zijbeuken (1756). De diverse materialen en talrijke bouwsporen wijzen echter op een meer complexe bouwgeschiedenis waarbij ook 19de-eeuwse herstellings- en verbouwingswerken naar ontwerp van P.1. Taeymans een impact hebben op het huidige uitzicht van de kerk. De kerk werd gerestaureerd in 1938 naar ontwerp van S. Leurs en J. Schellekens en in 1966-1968 naar ontwerp van N. Van de Velde. De kerk heeft opvallende kleureffecten door het afwisselend en onregelmatig gebruik van bruine ijzerzandsteen, witte zandsteen en rode baksteen als karakteristiek kenmerk voor de gotische kerken van het Hageland en de Zuiderkempen. De kerk heeft leien zadeldaken. De plattegrond omvat een vierkante westtoren, het schip en zijbeuken van drie traveeën, een transept van één travee en koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting. Ten noorden bevindt zich bergplaats en ten zuiden de sacristie onder lessenaarsdaken in kooroksels. Het gebouw heeft ritmerende steunberen en meerledige spitsboogvensters met gotisch en neogotisch maaswerk in geprofileerde omlijstingen van ijzerzandsteen en of zandsteen. Ander kenmerken zijn: de imposante vierkante westtoren van zes geledingen onder tentdak. IJzerzandstenen benedenverdieping, markerende kordons en talrijke dunne speklagen van witte zandsteen snel afwisselend met vijf baksteenlagen. Versneden, op elkaar gestelde steunberen en polygonale torenhoge noordelijke traptoren onder kegeldakje. Geprofileerde korbboogpoort en hoog neogotisch spitsboogvenster naar ontwerp van P.J. Taeymans van 1899 in doorlopende geprofileerde omlijsting van ijzerzandsteen, borstwering met

maaswerk en blinde nissen; houten poort met ijzerbeslag. Karakteristieke spaarvelden met hangende spitsboogfriezen vanaf de derde geleding. Gekoppelde spitsbogige galmgaten onder omlopende waterlijst. Overwegend bakstenen schip met aan noordzijde afgeschuinde ingangstravee: rondboogpoort in geprofileerde omlijsting met eenvoudige imposten en vlakke sluitsteen onder jaarankers "1756" en rondboognis, dubbele deur onder meer poort met ijzerbeslag. Transeptarmen met puntgevels van baksteen en onregelmatig gebruik van ijzerzandsteen en witte zandsteen voor plint, speklagen, hoekblokken en omlijstingen. Noordelijke transeptarm met blinde spitsboogvelden aan weerszij van het bredere spitsbogig drielicht en onder mijterbogen in oost- en westgevel. Koor van ijzerzandsteen met spitsboogvensters onder doorlopende waterlijst. Bergplaats met rondboogdeur van ijzerzandsteen. Bepleisterd en beschilderd interieur met uitzicht uit de tweede helft van de 18de eeuw' uitgewerkte ornamentatie met classicistische inslag in koor. Spitsboogvormige schei bogen op zuilen met polygonale sokkel en zware Ionische kapitelen, doorlopende en geornamenteerde fries onder hoofdgestel; Middenbeuk met spitstongewelf, gordelbogen op omlopende kroonlijst en typische stucversiering in brede geprofileerde panelen; Zijbeuken onder met lijstwerk versierde Boheemse kappen tussen gordelbogen aan gevelzijde opgevangen door consoles. Koor geritmeerd door dubbele Ionische pilasters onder gedecoreerd en gekornist hoofdgestel; Overwelling naar patroon van de middenbeuk; In de koorsluiting straalgewelf met brede, geprofileerde ribben; verbindende festoenen en voluten aan de uiteinden gedragen door putte; Centrale allegorische afbeelding van de Heilige Geest, eveneens gesculpteerde duif boven doopvont in doopkapel. Portaal in toren met stergewelf met gebruik van ijzerzandsteen voor de ribben en de aflijning van het mangat.

Schilderijen uit 16de, 17de en 19de eeuw

- Als altaarstuk Calvarie met Maria Magdalena door J.C. Carpentier (1822);
- Heilige Gertrudis in gebed door Erasmus Quellin (1644);
- Kruisafneming door Peter Van Avont (1641) naar P.P. Rubens;
- Maria Tenhemelopneming door Peter Van Avont (1642);
- De marteldood van Sint-Adrianus (Quellinus II, Teniers II, Sweerts?);
- De vlucht naar Egypte (Gilles Smeijers);
- De bewening van Christus;
- Sint Gertrudis en de kandidaat bij koning Dagobert.

Beeldhouwwerk uit de 16de-18de eeuw

- Gepolychromeerde eiken calvarie (16de eeuw); Heilige Gertrudis van Nijvel (eerste helft 16de eeuw) van gepolychromeerd hout;
- Heilige Barbara (16de eeuw);
- Heilige Brigitta van Kildare (17de eeuw?) van gepolychromeerd hout;
- Houten beeld van Jezus aan het Kruis (18de eeuw).

Meubilair

- Hoofdaltaar van geschilderd hout (1778) door D. Smets;
- Zijbeuken met portiekaltaren uit de tweede helft van de 17de eeuw en tweede helft van de 18de eeuw;
- Laat-classicistisch koorgestoelte (eind 18de eeuw - begin 19de eeuw);
- Eiken biechtstoelen door A. Van Genegten van 1815;

- Houten preekstoel door Van Ursel met chronogram clidclmv (1806);
- Doksaal met eiken balustrade door A. Van Genegten (1815);
- Marmeren doopvont met koperen deksel (begin 19de eeuw);
- Grafstenen uit 17de en 18de eeuw.

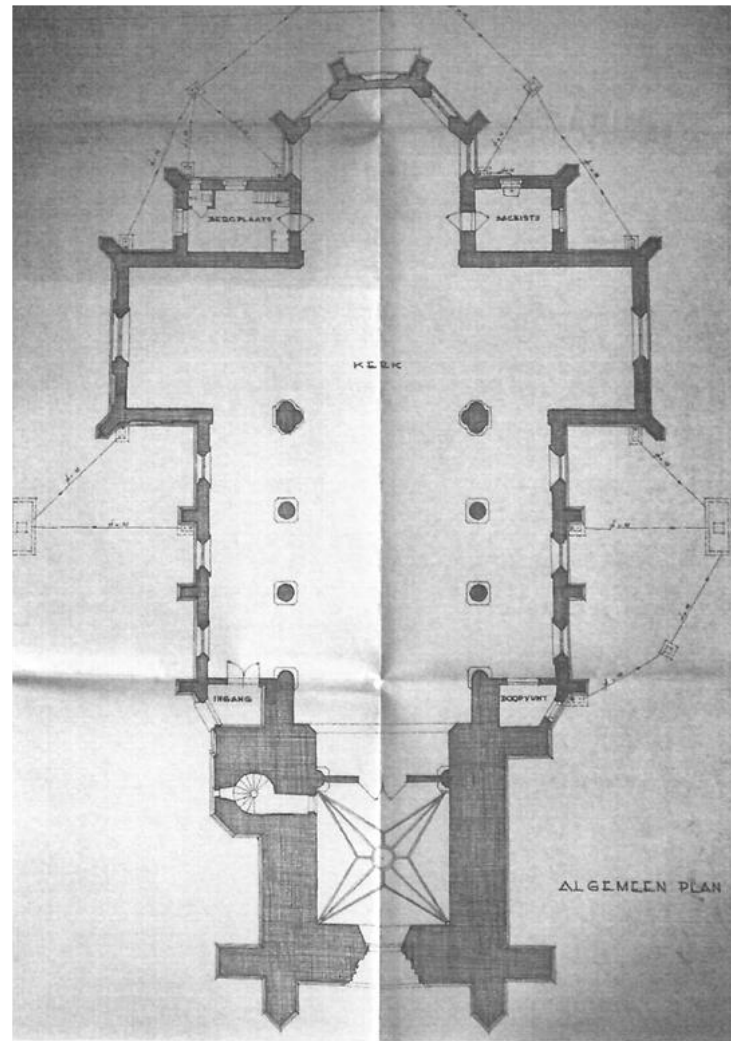
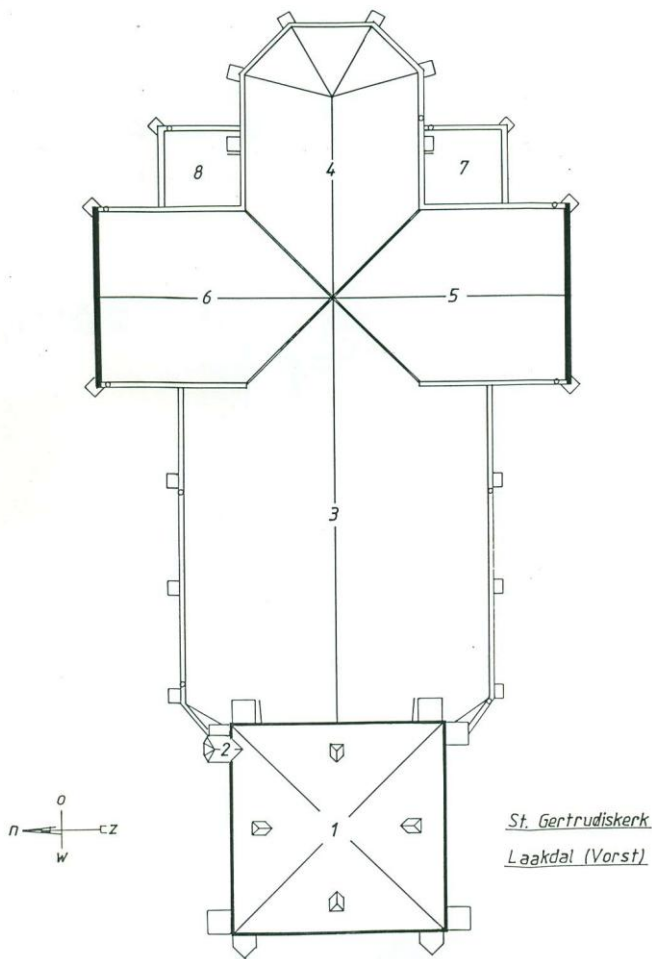
b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²:
 1. Torengedouw: zonder steunberen: 11x15 = 165 m²
 2. Kerkgedouw: lengte 34,7 x 18 = ca 625 m²
 3. Afmetingen van de glas-in-loodramen
 - Noord
 - 3 ramen: totale hoogte= 3,70 m, hoogte tot begin boog= 2,80 m, breedte= 1,30 m
 - 1 raam in dwarsbeuk: totale hoogte= 6,50 m, hoogte tot begin boog= 4,80 m, breedte= 2,60 m
 - Oost (koor)
 - 5 ramen: totale hoogte= 5,00 m, hoogte tot begin boog= 3,70 m, breedte= 1,60 m
 - Zuid
 - 3 ramen: totale hoogte= 3,70 m, hoogte tot begin boog= 2,80 m, breedte= 1,30 m
 - 1 raam in dwarsbeuk: totale hoogte= 6,50 m, hoogte tot begin boog= 4,80 m, breedte= 2,60 m
 - West (toren)
 - 1 raam: totale hoogte= 9,50 m, hoogte tot begin boog= 7,50 m, breedte= 2,60

- Grondplan

1. Torengedouw met hoofdingang
2. Zijingang kerkgebouw
3. Schip
4. Koor met hoofdaltaar
5. Zijbeuk zuid
6. Zijbeuk noord
7. Sacristie
8. Nieuwe stookplaats

- Vrije hoogte

1. Toren

- Totale hoogte= 48,00 m
- Hoogte tot begin dak= 39,00 m
- Breedte (zonder steunberen) = 11,00 m
- Breedte (met steunberen) = 16,10 m
- Lengte (zonder steunberen) = 10,40 m
- Lengte (met steunberen) = 15,00 m

2. Kerk

- Hoogte= 20,00 m
 - Breedte (dwarsbeuk)= 26,30 m
 - Breedte (schip)= 18,00 m
 - Breedte (sacristie)= 19,30 m
 - Breedte (koor)= 9,40 m
 - Lengte= 34,70 m
- Aantal zitplaatsen: 300 plaatsen

Opbouw

- Type gebouw: kruiskerk
- Aantal en soort bijruimtes: torengedebouw, kerk, sacristie
- Opdeelbaarheid: Het gebouw is moeilijk opdeelbaar omwille van architectuur en interieurelementen. Het kerkgebouw omvat een orgel welke dateert van het begin van de 19de eeuw. In het kader van de vernieuwing van de verwarmingsinstallatie werden leidingen in de vloer aangelegd, zonder problemen.
- Uitbreidingsmogelijkheden: De aanwezigheid van pilaren en het aanwezige religieuze erfgoed beperken de mogelijkheden tot architecturale aanpassingen. De begraafplaats met enkele waardevolle graven is gelegen rondom de kerk, wat de huidige uitbreidingsmogelijkheden beperkt.

Voorzieningen

Sanitair	Geen sanitair aanwezig in de kerk, wel in het schuilhuisje op de begraafplaats. Wordt voorzien in het kader van het restauratiedossier van het Torengedebouw: 1 toilet aangepast voor personen met een beperking
Verwarming	In 2024 werd de verwarmingsinstallatie vervangen. Het betrof i een dossier dat bij OE werd ontvankelijk verklaard in 2014 en waarvoor toelagen werden bekomen. Het gaat om een installatie met gasverwarming, gezien dit initieel zo voorzien was.
Verlichting	Momenteel nog geen Ledverlichting. Er is een aanbestedingsdossier lopende waarin de vernieuwing van de elektrische installaties is opgenomen. Werken zouden normaal in april 2025 starten.
Keukenvoorzieningen	Enkel eenvoudige spoelbak
Audiosysteem	Aanwezig (3 micro's, cd-dvd speler), wordt verbeterd en uitgebreid in het kader van het dossier elektriciteit
Beeldscherm(en)	Neen
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, rolstoeltoegankelijk. Koorgedeelte is (nog) niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers.
Diefstal- en brandbeveiliging	Wordt geoptimaliseerd in het kader van het dossier elektriciteit
Bliksembeveiliging	Aanwezig en nog verder te optimaliseren
Gsm-operatoren	Aanwezig

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

Zonnepanelen (en batterijen)	Niet gepland
Regenwateropvang	Niet gepland
Dakisolatie	Wordt bij de interieurrestauratie opgenomen
Groendak	Niet gepland
Warmtepomp	Niet gepland
Warmtenet	Niet gepland
Windenergie	Niet gepland
Aquathermie	Niet gepland

Biodiversiteit

- Geen dieren aanwezig, acties gepland om aantasting door houtworm te voorkomen.
- Aanwezigheid van eerder zeldzame korstmossen op de kerkhofmuur. Gezorgd voor het bewaren ervan. Zie publicatie "Dossier Sint Gertrudiskerk Korstmossen"

Bouwfysische toestand

Het meest recente rapport van monumentenwacht dateert van 2021. Er wordt een overzicht gegeven van de geformuleerde adviezen.

- Maak de bergruimten schoon en zorg voor een goed onderhoud
- Verwijder de oppervlakteschimmel op hout
- Laat de corrosie behandelen en laat het opgehoopt poetsmiddel op metaal verwijderen
- Verbeter de bewaaromstandigheden van textiel
- Verwijder de kaarsvetspatten
- Hang de deuren af om verdere schuurschade te voorkomen
- Pak de zoutproblematiek aan door de gebreken in de buitenschil op te lossen
- Behandel de houten voorwerpen met lage erfgoedwaarde met vloeibaar insecticide
- Kleef detectiepapier op de locaties waar het niet duidelijk is of de aantasting van houtborende insecten al dan niet (nog) actief is
- Vermijd nat onderhoud
- Voorzie geschikte inloopmatten in de portalen
- Breng een voedende beschermlaag aan
- Vervang de bindroedes en de raambruggen
- Houd de aangetaste locaties in het oog en ontstof regelmatig
- Verwijder aangetaste voorwerpen
- Bewaar niet permanent water in de doopvont
- Verbeter de stabiliteit van de preekstoel
- Laat de mobiele opstuwingen in de polychromie van de altaren fixeren
- Laat de sarcofaag restaureren
- Laat de schilderijen op doek conserveren

- Laat de mobiele opstuwings in de paneelschildering fixeren en de oppervlakteschimmel verwijderen door een deskundige
- Laat het beeld met sokkel en baldakijn stabiliseren en restaureren
- Plaats een buffer onder metalen voorwerpen
- Verwijder de oppervlakteschimmel op textiel en voorkom verdere verspreiding

In de voorbije periode werden volgende restauratiewerken uitgevoerd:

- Gevelrestauratie: beëindigd in 2024 eindafrekening is ingediend voor het bekomen van de laatste schijf van de toegekende restauratiepremie (ca 355.000 euro)
- Vernieuwing van de verwarmingsinstallatie: beëindigd in 2024: restauratiepremie is volledig ontvangen in 2024.

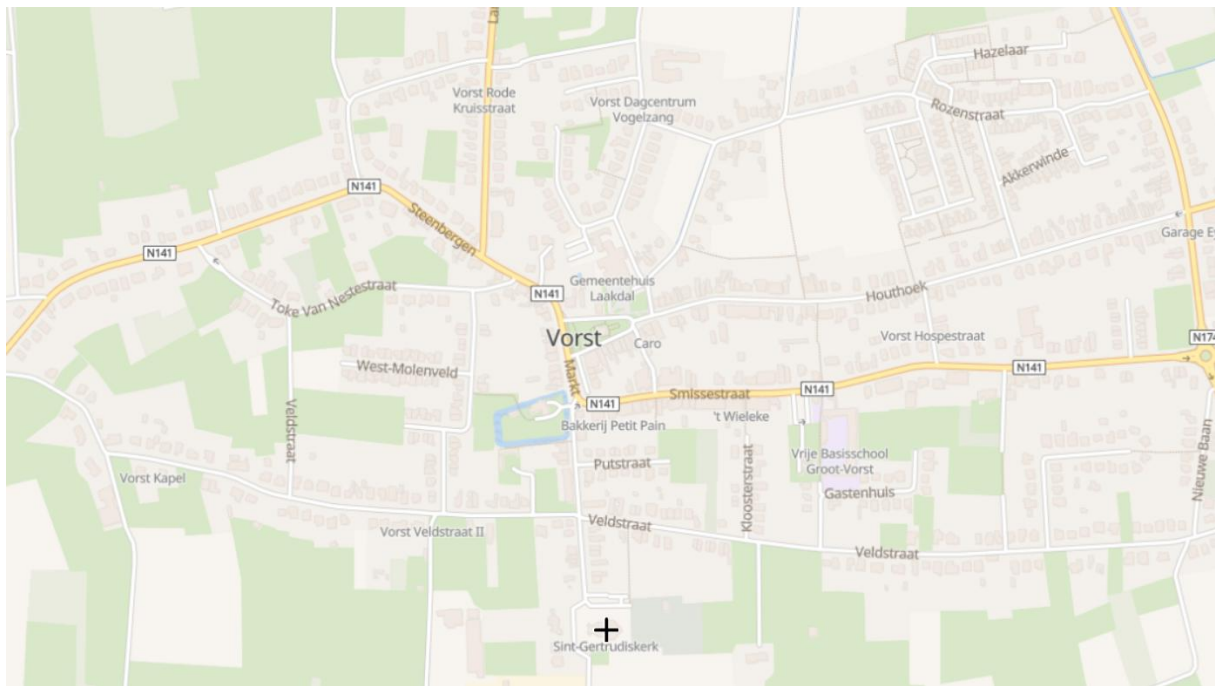
Geplande restauratiewerken:

- Restauratie Interieur deel 1: toelagen door OE reeds toegezegd
 - o Prijsbiedingen zijn ingediend op 10/3. Toewijzing wordt verwacht voor einde maart. Vermoedelijk start der werken: eind april 2025
- Restauratie Interieur deel 2 toelagen bij OE aangevraagd
 - o Prijsbiedingen zijn ingediend op 10/3. Toewijzing wordt verwacht voor einde maart. Vermoedelijk start der werken: eind april 2025
- Vernieuwing van de elektrische installaties: dossier is voorbereid
 - o Prijsbiedingen zijn ingediend op 10/3. Toewijzing wordt verwacht voor einde maart. Vermoedelijk start der werken: 1 juli 2025
- Restauratie Torengedouw: dossier is voorbereid
 - o Prijsbiedingen zijn ingediend op 10/3. Toewijzing wordt verwacht voor einde maart. Vermoedelijk start der werken: eind april 2025

Financiële gegevens

Het meerjarenplan 2026 – 2031 dient nog opgemaakt te worden.

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Gertrudiskerk is gelegen ten zuiden van de dorpskern aan de Kerkstraat in Vorst-Centrum. Rond de kerk is de begraafplaats gelegen die omringd, ommuurd en omhaagd is en waarop aan zuidzijde van de kerk de zogenaamde "Gertrudisput" gelegen is, volgens niet bewezen overlevering een Romeinse put met geneeskundig water. In 2017 werd de begraafplaats heringericht met de uitbouw van een paviljoentje met een specifieke onthaalfunctie en met een aparte begraafplaats voor andersgelovigen. De kerk wordt aan de buitenzijde verlicht met spots. De klokken luiden 3 maal per dag, voor de vieringen, bij een overlijden en bij liturgische vieringen met een geautomatiseerd systeem. Het pastoriegebouw aan het begin van de Kerkstraat is op dit moment in gebruik door Oekraïense gezinnen waardoor de pastorale functie beperkt is. In de zomer gaan er enkele evenementen door in de tuin van de pastorie. De dorpskern van Vorst-Centrum is bereikbaar met het openbaar vervoer. Om tot aan de kerk te komen moet nog een korte afstand te voet afgelegd worden. Er is een beperkte dienstregeling (lage frequentie) van het openbaar vervoer in deze regio. De kerk beschikt over een aantal parkeerplaatsen (40-tal). In de directe nabijheid is de gemeentelijke werkplaats gelegen. In de dorpskern op wandelafstand (Markt en Smissestraat) vinden we het gemeentehuis (met ook bib, de post en de politie), de gemeenschapsinfrastructuur 't Fortun met vergaderaccommodaties en polyvalente zaal. In de directe buurt van de kerk (op wandelafstand) bevinden zich nog gebouwen met erfgoedwaarde: De Pastorie van Groot-Vorst, Het oude gemeentehuis, De vroegere dokterswoning (momenteel B&B Art of Dreams) en het Staf Beckersplein. Verderop in de Smissestraat is de Sint-Jozefkapel gelegen, deze is aan de eredienst onttrokken en herbestemd als gemeenschapsruimte. Vlak bij de kapel is de vrije basisschool van Vorst-Centrum gelegen.

Publicaties:

- Eindverslag: Archeologisch onderzoek in de Sint-Gertrudiskerk "Studiebureau Archeologie bv 2024
- Bouwhistorisch onderzoek Studiebureau Monumentenzorg

- Brochure Sint Gertrudiskerk Kerkfabriek

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Voor het jaar 2024 noteerde de kerkfabriek volgende gebeurtenissen:

ACTUALISATIE JAAR 2024	Vorst Centrum
Weekvieringen	
Weekendvieringen	882
Weekendvieringen in Klein-Vorst	451
Feestdagen	689
Huwelijken	184
Uitvaarten	304
Avondwaken	56
Doopsels	302
Andere vieringen	181
Schoolvieringen	450
Zangrepetities Chirogroepen	200
Zangrepetities kerkkoren	100
Optredens	
Concerten	
11 Novembervieringen	300
Vorbereidende communie- en vormselvieringen	35
Catechese samenkomsten	120
Startavond	
Light a candle	
Tentoonstellingen	
Opengestelde Kerk	
Andere gebruiken	86
Christus Koning	416
TOTAAL	4756
Academische zitting met receptie naar aanleiding van de afwerking van de gevelrestauratie op 5 april 2024	265
ALGEMEEN TOTAAL	5021

De kerk kon omwille van de restauratiewerken niet gebruikt worden in de maanden januari tot en met maart 2024. We spreken dus over 9 maanden effectief gebruik.

Er zijn drie weekeindevieringen per maand in deze kerk, alsook op kerkelijke hoogfeesten. Gezinsvieringen met de hoogfeesten van Kerstmis en Pasen worden talrijk bijgewoond. Twee

keer per jaar zijn er schoolvieringen van de kleuter en de lagere school (leerlingen en (groot)ouders). De voorbereidende vieringen voor de eerste communie en vormsel voor de parochies Klein- en Groot Vorst worden in deze kerk gevierd. Ook de Chiroviering van Christus Koning, de slotvieringen van de Fakkeltocht en het Spirit Festival voor alle Laakdalse vormelingen en hun gezin gaan hier door. Er zijn enkele uitvaarten per jaar en bij gelegenheid ook een huwelijksinzegening. Occasioneel zijn er culturele activiteiten zoals concerten en tentoonstelling.

In de voorbije jaren werd de kerk gebruikt voor culturele evenementen zoals filmvoorstellingen, tentoonstellingen, concerten en POP VALUES met telkens een grote aanwezigheid. De restauratiewerken die opgestart werden in 2022 hebben echter niet toegelaten om dergelijke initiatieven te nemen.

Dit zal ook zo zijn voor de periode van 20 april 2025 tot eind juli 2026 omwille van de diverse restauratiewerken, die hoger vermeld staan.

We plannen begin september 2026 een groots evenement als heropening van de kerk voor de eredienst en zullen vervolgens opnieuw culturele activiteiten organiseren.

In het verleden mochten wij zeer frequent bezoekers rondleiden in het torengedouw. Om veiligheidsredenen hebben we dit niet meer toegelaten. Door de geplande restauratiewerken zal dit in de toekomst wel opnieuw mogelijk worden en zal gezorgd worden dat onze kerk, met haar vele kunstschaten en erfgoedwaarde, voor het publiek toegankelijk zal zijn ook buiten de vieringen.

Het immense torengedouw zal dan op afspraak kunnen bezocht worden waarbij we ook kunnen stilstaan bij het mooie gebinte van de kerk (zie brochure Bachelor paper van Lore Thijssen). De bezoekers zullen via de grote vensterluiken de wijde mooie omgeving naar de vier windstreken kunnen bewonderen. Het biedt ons de mogelijkheid om dit alles ook historisch te kaderen.

CONCEPT TORENGEDOUW

De toren is nog steeds een totaal ander type gedouw naast de kerk dat door de geschiedenis heen een andere eerder wereldlijke functie heeft gehad die veel verder reikte dan de drager van de klokken: het was aanvankelijk ook een schrans voor de bewoners tegen plunderende legers en roversbendes én een schatkamer waar de belangrijkste gemeentelijke schatten werden bewaard als ze bedreigd werden. Zelfs de schepenen vergaderden in de toren en de administratief belangrijke oorkondes ter staving van hun rechten werden bewaard in een zware houten koffer (ook "schepencomme" genoemd in de archiefstukken).

De toren heeft z'n oorspronkelijk grotendeels gotisch karakter behouden, vooral omdat de meeste aanpassingen zoals bv het groot raamgeheel dat pas in de 19° eeuw werd hertekend door architect Taeymans perfect aansluit bij de originele stijl.

In de meeste kerktorens werd de monumentale inkomhal later ingevuld met tussenverdiepingen terwijl dit hier niet gebeurde. En boven dit 15 Meter hoge portaal bevinden zich overigens nog twee gigantische torenzalen voor men de klokkenkamer bereikt.

Het is de bedoeling om de ook aan de binnenzijde indrukwekkende toren veel toegankelijker te maken door de nauwe spiltrap te herstellen en aan te vullen met een nieuwe trap in de bovenliggende torenzaal van 11m hoog om te vermijden dat men enkel de nauwe spiltrap

nodig zou hebben om ca 50 m hoog te klimmen voor men kan genieten van de panoramische vergezichten van uit de vier dakkapellen op de toren.

Dat alles moet samengaan met het visueel wegwerken van alle erg storende technische infrastructuur van kabelbanen, elektrische borden en zelfs een volledige centrale cabine van de gsm-operatoren.

In de inkomhal werd eerder een extra blaasbalg achter het orgel geplaatst en op een balkon boven de inkomdeur naar de kerk. Die toren-inkomhal zal opnieuw opgewaardeerd worden als het échte inkomportaal van de kerk én de toeristisch ontsloten toren, waar achter een nieuwe cirkelvormige kastenwand sanitair en bergingen worden voorzien.

In de plaats van het blaasbalk-balkon zal de laatgotische houten calvariegroep geplaatst worden die nu achteraan in de zijbeuk hangt.

De dubbele deur tussen het kerschip en de toren zal buiten de erediensten permanent worden geopend maar er wordt wel een glazen schuifdeur voor geplaatst zodat de kerk op de centrale as zichtbaar zal zijn als de toren open wordt gesteld. Maar ook omgekeerd kan de toren ook opnieuw zichtbaar blijven vanuit de kerk i.p.v. deze te verstoppen.

2.4. Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw in de Wijngaard

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.4.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw in de Wijngaard

Geografische ligging

- Veerledorp 67, 2430 Laakdal (Veerle)
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Dekenaat of Regio: Zuiderkempen
- Parochie: Onze Lieve-Vrouw en Sint-Jozef Veerle

Eigenaar: gemeente Laakdal

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed op de Inventaris Onroerend Erfgoed Vlaanderen Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw in de Wijngaard sinds 29-03-2019.
- Beschermd als monument Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw in de Wijngaard: toren sinds 25-03-1938.

2.4.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

De kerk is toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw in de Wijngaard. Deze benaming is nog niet zo oud. Pas in 1804 schreef pastoor Van Cauwenberg voor het eerst: "Beata Maria in Vineis". De kans is reëel dat deze kerk aanvankelijk aan een andere heilige was toegewijd en dat de toewijding tot O.-L.-Vrouw er pas gekomen is tijdens of na de eerste opflakking van de Mariadevotie die vanaf de 13 de eeuw in onze streken op gang kwam.

De kerk van Veerle heeft haar wortels in de Middeleeuwen. Wellicht was de eerste kerk een houten gebouwtje, opgetrokken op initiatief van de dorpsgemeenschap aangevoerd door een plaatselijke heer. Door de eeuwen heen hebben meerdere kerkgebouwen ons dorp gesierd. In de tweede helft van de 14 de eeuw werd een nieuwe kerk gebouwd in de bouwstijl de Demergotiek, opgetrokken in ijzerzandsteen. Op 16 oktober 1488 werd de kerk, met een groot deel van het dorp in brand gestoken door de Arenbergse ruiters in het kader van die Luikse oorlogen. In 1515 werd de nieuwe heropgebouwde kerk ingewijd door prelaat Van der Schaeft van Averbode.

In de 19de eeuw ondergaat de kerk enkele restauratiewerken. Na 1900 begon de bevolking in Veerle sterk te groeien waardoor de kerk te klein werd. Er werden gesprekken gestart om de kerk te vergroten. Op dinsdagavond 8 maart 1910 sloeg echter het noodlot toe: er was een grote brand in de kerk. Er werd getracht om te blussen maar de kerk leek verloren te zijn. Veel in de kerk viel ten prooi aan het vuur zoals het hoofdaltaar, de preekstoel, het orgel, het gestoelte, communiebank, kandelaren, ... De inhoud van de sacristie bleef wel gespaard net zoals een biechtstoel, twee beelden aan de ingang van het koor, het beeld van het Heilig Hart en ook het middeleeuwse Mariabeeld werd gered. Het priesterkoor en de kruisbeuk hadden een stenen gewelf, dat bleef intact. Op die manier bleven de zijaltaren van Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Barbara gespaard.

Nadat de kerk was afgebrand heerste een diepe verslagenheid onder de bevolking, maar er kon nu wel een grotere kerk gebouwd worden. Eén week na de brand gaf de kerkfabriek de opdracht aan provinciaal architect Taeymans voor het opstellen van een plan voor een noodkerk en een nieuwe kerk. De plannen werden in 1913 goedgekeurd door gemeente, kerkfabriek en de Provinciale Commissie voor Monumenten. Dit echter onder strikte voorwaarden van de Commissie aangezien heel wat delen van het kerkgebouw intussen beschermd werden. Op 10 maart 1915 nam de gemeenteraad het besluit om de werken te starten en de vervallen delen af te breken. Toen 1918 aanving, waren de buitenmuren volledig opgemetseld en begon men binnenin de kerk. Door het hoge kostenplaatje liepen de werken vertraging op. Op zondag 30 oktober 1921 was het dan zover: de kerk werd opnieuw ingewijd.

De kerktoren van Veerle is een stoere, robuuste toren. Het bouwwerk maakte deel uit van de kerk die in 1515 werd ingewijd en na de brand van 1910 behouden bleef. Het is een vestingtoren en was bedoeld om het dorp te bewaken en te alarmeren. Later was het de vergaderplaats voor de schepenbank tot midden 17de eeuw en de compe van de gemeente (schatkist) werd er bewaard net zoals het gemeentearchief. Daarnaast is de kerktoren de oudst bekende locatie in Veerle waar ooit werd lesgegeven aan de kinderen.

De toren stond er sinds de brand van 1910 triestig bij en dat zou nog even duren. De middelen van de kerkfabriek en de gemeente waren volledig uitgeput. Zo goed als alles was de voorbije jaren geïnvesteerd in de nieuwe kerk. Midden september 1923 besliste de gemeenteraad definitief om te gaan voor een eenvoudige toelegging van de toren, zonder spits. In 1931 nam burgemeester Voordeckers het initiatief om een spits op de toren te plaatsen. Maar het land bevond zich in economische crisis en het financiële plaatje zorgde weer voor maanden vertraging. Tegen 8 oktober 1933 stond de spits recht en was er een plechtige inhuldiging.

In de 17de eeuw werd onze kerk omschreven als een 'mooie, rijke kerk' en in de 18de eeuw was het één van de mooiste van de streek. Maar de brand van 1910 verteerde vele kunstschaten tot as.

- Doopvont: Het oudst tastbare stuk in Veerle is het Romaanse doopvont dat haar wortels heeft in de 12de eeuw. Het is gemaakt uit blauwe steen en de kuip is aan de vier hoeken versierd met gebeeldhouwde gezichten. Wanneer dat doopvont uit Veerle verdween, is niet geweten. Zeker is dat het in 1881 in handen was de heer Asselbergh-Lequine uit Brussel die het dat jaar aan het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis schonk, waar het nog steeds te bezichtigen is. In 1941 werd bij Ministerieel Besluit een nieuwe doopvont toegekend, vervaardigd door de Brugse architect Joseph Fiérin en de Gentse beeldhouwer Sinia. Het smeedwerk werd vervaardigd door François uit Gent en het koperen deksel kwam van de firma Verdonck, eveneens uit Gent.
- Gedenkplaat familie de Zerezo de Tejada: Toen baron de Zerezo in 1938 stierf, liet hij zijn goederen in Veerle en Tessenderlo na aan de kerkfabriek van Veerle. Hierdoor kwam in de kerk een gedenksteen ter ere van zijn familie. Dit basreliëf werd in 1941 in de kerk geplaatst door Fiérin en Sinia. Naast deze gedenksteen werd een gedenkplaat ter ere van de baron zelf aangebracht.
- Gestoelte: Tot de brand van 1910 bevond zich in onze kerk een gestoelte uit de 15de eeuw. In 1894 werden er 6 bas-reliëfs in dat gestoelte geplaatst, daarnaast waren er nog twee bas-reliëfs met het monogram van de Zerezo de Tejada in onze kerk aanwezig, in 1888 in de kerk geplaatst tegelijk met het grafmonument op het kerkhof.

- **Communiebanc:** Na de brand van 1910 kwam er een eenvoudige, houten communiebanc. Op 1 april 1951 besloot de kerkfabriek een nieuwe te laten maken. Pastoor Verhaeghen kon het werk van Fiérin en Sinia wel smaken en zij mochten nu ook de nieuwe communiebanc ontwerpen en vervaardigen.
- **Preekstoel:** Na de brand kwam er een houten, sobere preekstoel, die in 1951 vervangen door een marmeren exemplaar. Ook dit werk werd toevertrouwd aan Fiérin en Sinia.
- **Biechtstoel:** Tot voor de brand stonden er twee biechtstoelen in de kerk. Eentje daarvan overleefde min of meer de brand maar ze werden in de nieuwe kerk vervangen door twee nieuwe exemplaren.
- **Altaren:** Bij de heropbouw van de kerk schonk baron Raymond de Zerezo de Tejada een nieuw altaar dat uitgevoerd was in ijzerzandsteen. In 1959 kwam het idee naar voren om ook de twee zijaltaren te vernieuwen en deze in dezelfde marmersoort te laten uitvoeren als de communiebanc en de preekstoel, "Jaune d'Espagne". In 1961 werden de zijaltaren in de kerk geplaatst. P. Lateur tekende de plannen.
- **Glasramen:** In het koor van onze kerk bevinden zich 7 prachtige gekleurde glasramen. Zij werden in de periode 1943-1945 in de kerk geplaatst. Vele jaren later, in 2015 werden hier gekleurde glasramen geplaatst met beeltenissen van de H. Augustinus, O.- L.- Vrouw, Sint-Anna en Sint-Jozef. Ze zijn afkomstig van de kapel van het Sint-Ursula- instituut van Wilrijk, die toen afgebroken werd.
- **Orgel:** Al in 1614 was er sprake van een orgel op het oksaal. Rond 1700 kwam er een nieuw orgel in de kerk. In 1869 kwam er weer een ander orgel van L. Dryvers uit Rotselaar. Dit orgel bleef in de brand van 1910. In 1935 werd een nieuw muziekinstrument in de kerk geplaatst door de gebroeders Joris uit Zichem.
- **Beelden:** Het beeld van de H. Barbara dateert uit de 17 de eeuw, dat van Sint-Anna uit de 15 de eeuw en er is het nog oudere 14de-Eeuwse, miraculeuze beeld van O.-L.- Vrouw in de Wijngaard. Maar ook van andere heiligen staan er beelden in de kerk.
- **Kleingoed, schilderijen, boeken en archiefstukken:** In 1627 waren er vijf kazuifels aanwezig in de sacristie en twee kelken. Er was een koperen monstrans, een zilveren ciborie en zilvertaafelwerk voor het viaticum. Op 15 augustus 1774 kocht pastoor de Preez een zilveren wierookvat met navikel en lepel in Brussel. Twee jaar eerder had hij het schilderij 'Ecce Homo' in Diest gekocht om naast Onze-Lieve-Vrouw te hangen. In 1783 werd dat schilderij hernieuwd. In 1794 maakte de Looise schilder Ambroos een schilderij van Onze-LieveVrouw van Zeven Weeën voor de kerk van Veerle. In 1742 liet pastoor Grauwels een schilderij laten maken met daarop de miraculeuze genezingen, verricht door OnzeLieve-Vrouw in de Wijngaard. Verder hadden de pastoors de taak om te waken over de archiefstukken van de kerk. Die werden

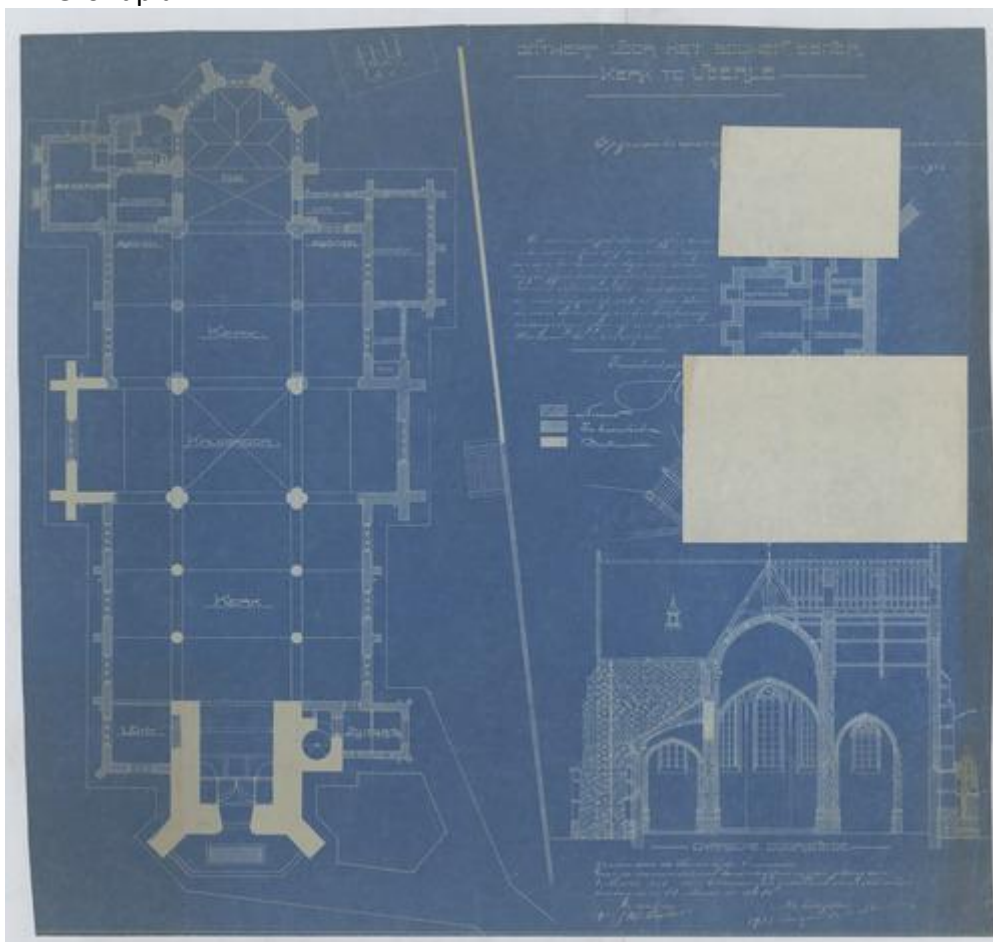
bewaard in een kist met drie sleutels: één voor de pastoor, één voor de secretaris en één voor de kerkmeester.

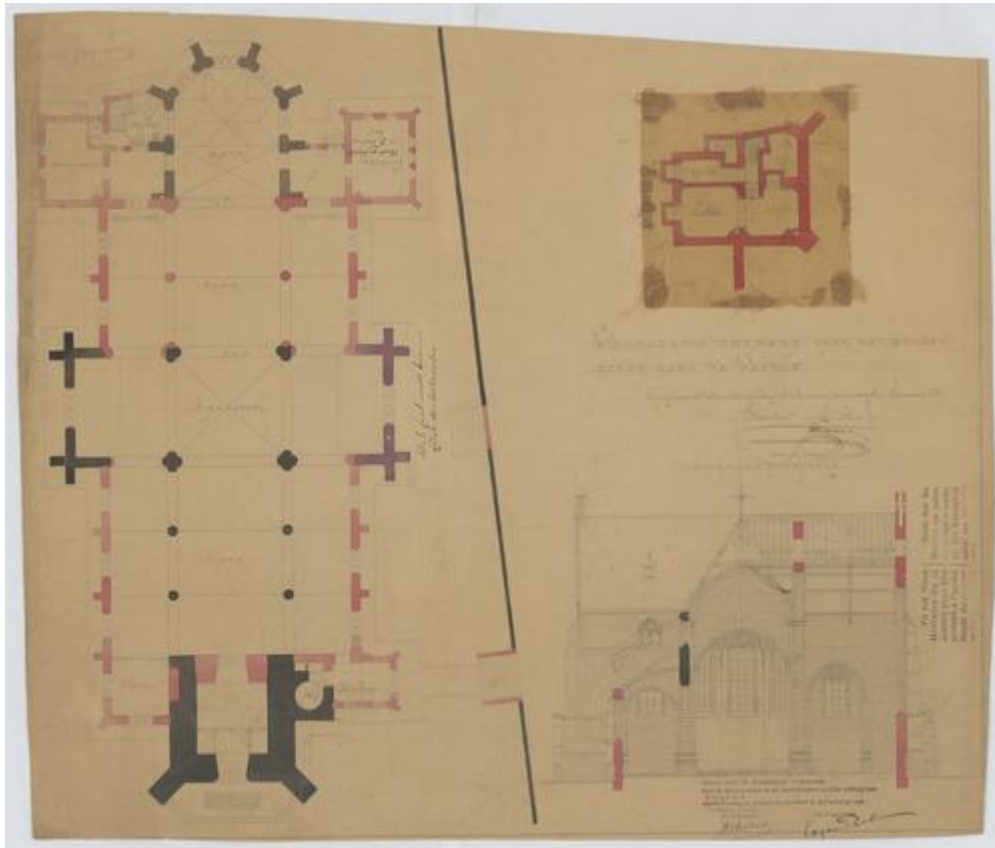
- In de kerk staat het vroeg 14de -eeuwse Mariabeeld. Aan dit beeld zijn heel wat legendes en mirakels verbonden dewelke ervoor gezorgd hadden dat Veerle uitgroeide tot een waar bedevaartoord, dat in de grote bloeiperiode zelfs niet moest onderdoen voor het naburige Scherpheuvel. Ieder jaar vindt er met Halfoogst een processie met openluchtmis plaats, een traditie die als sinds de Middeleeuwen in ere wordt gehouden.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte in m²: 830 m² (centraal deel tot koor: 420 m², koor: 85m², sacristie: 30m², bergplaats: 30m², portaal: 20m²)
- Grondplan

- Aantal zitplaatsen: 300

Opbouw (optioneel)

- Type gebouw: kruiskerk omgeven door park
- Aantal en soort bijruimtes: berghok, misdiennaarsacristie, sacristie.
- Opdeelbaarheid: Altaar is centraal in de kerk geplaatst.
- Uitbreidingsmogelijkheden: Aan de noordkant is uitbreiding mogelijk denk maar aan een keuken, sanitair, extra zaaltje... Er zijn tal van mogelijkheden zonder het kerkgebouw op zich te 'schaden'.
- Door Corona zijn de stoelenrijen op verdere afstand van elkaar geplaatst, dit is na de pandemie gehouden. De rijen met de oude kerkstoelen zijn uit de kerk verwijderd. Een deel van deze stoel is in de kapel van OLV van Bijstand geplaatst (Pastorijstraat).
- Dakgoten, dakkapellen en buitendeuren werden herschilderd.
- Buiten aan de kerk werden bij de oude grafstenen, uit de Middeleeuwen, info borden geplaatst.

Voorzieningen

Sanitair	1 toilet + pompbak links vooraan
Verwarming	Het lucht op gas
Verlichting	Led + Halogeen
Keukenvoorzieningen	Spoelbak

Audiosysteem	Goedwerkende muziekinstallatie + boxen
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, rolstoeltoegankelijk
Diefstal- en brandbeveiliging	Ja
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Nee

- Er is nog steeds nood aan verbetering van het sanitair. Plannen om dit te verbeteren zijn in de maak.
- Verwarming met luchtconvectie op gas, jaarlijks gekeurd door SPIE. De verwarming werkt op gas. De ketel bevindt zich in de kelder onder de bergplaats.
- Elektriciteit werd in heel de kerk gemoderniseerd en in orde gebracht.
- Er werd een modern orgel aangeschaft en in het koor geplaatst, dit biedt vele mogelijkheden. Het oude orgel op het hoogzaal werd gerestaureerd en wekt ook weer.
- Er werd camerabewaking in de kerk geplaatst (3 stuks).
- Er werd een automatische deuropener geplaatst. Dit maakt dat de kerk iedere dag van 09:00 tot 18:00 bezocht kan worden. Dikwijls passeren er mensen voor een moment van bezinning of om een kaarsje te branden bij het middeleeuwse OLV-beeld.
- Bliksemafleiders werden nagekeken.
- Printplaat van de sturing van de klokken werd recent vervangen na jaarlijks nazicht door firma Clock'o matic

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

Op het kerkdak van de zijbeuken, zuidzijden, bevinden zich momenteel 12 zonnepanelen. De mogelijkheid bestaat dit uit te breiden zodat ook bv. de aanpalende scholen bediend kunnen worden.

Biodiversiteit

Verschillende soorten vleermuizen zijn aanwezig in torenspits en kerkzolder. Dit werd vastgesteld na een studie van de verschillende uitwerpselen. Op de kerkzolder staan ook twee nestkasten voor kerkuilen, dewelke ook gebruikt worden. Aan de noordkant is er een opening voorzien zodat de dieren altijd kunnen aan en afvliegen

Bouwfysische toestand

Het meest recente rapport van monumentenwacht dateert van 2025. Er wordt een overzicht gegeven van de geformuleerde adviezen.

- Ruim regelmatig de goten.
- Ruim de zolders op.
- Weer de duiven en kauwen.

- Contacteer Monumentenwacht Interieur voor een interieurinspectie.
- Verbeter de toegankelijkheid van de daken.
- Contacteer Monumentenwacht tijdig voor een bouwkundige inspectie.
- Neem contact op met de elektriciteitsmaatschappij voor een herstelling van het dak boven de hoogspanningscabine.
- Herstel de leidekking.
- Herstel het koperen dak.
- Herstel de dakluiken van toren.
- Laat het dak boven het kruisbeeld restaureren.
- Herstel en schilder de dakkapellen.
- Schilder periodiek de topbekroning.
- Herstel de goten en afvoeren.
- Vervang tijdig de uitzetstukken.
- Volg de houten dakstructuren op.
- Herstel het voegwerk van de afzaten, waterlijsten en topgevels.
- Herstel lokaal gebreken aan de gevel.
- Herstel de betonnen delen.
- Schilder ijzeren delen in de gevel zoals ankers, diefijzers, gootbeugels, lantaarns, ...
- Schilder regelmatig het schrijnwerk.
- Herstel de glas-in-loodramen.
- Herstel de vochtaftekeningen en de schade in het interieur.
- Onderhoud het oude torenuurwerk.
- Herbekijk de plaatsing en afdekking van elektrische kabels aan de buitenzijde van het gebouw.
- Herstel van muur en ruimte onder de verhoging waarop de kerk gebouwd is.
- Schilder het buitenbeeld.
- Onderhoud de bestratingen.
- Snoei bomen en klimplanten regelmatig of neem ze weg.
- Herstel de grafmonumenten rondom de kerk.

Uitgevoerde en geplande werken:

- Op een aantal plaatsen lekt het dak, hierdoor zijn herstellingen nodig.
- De loopbrug boven de gewelven werd reeds volledig vernieuwd.
- De elektriciteit werd nagezien en aangepast waar nodig.

Financiële gegevens

Het meerjarenplan 2026 – 2031 dient nog opgemaakt te worden.

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Deze kerk bevindt zich in de dorpskern van Veerle, aan de markt. Het oude kerkhof rond de kerk werd 25 jaar geleden geruimd en opgewaardeerd tot een groen park. Op die manier vormt de kerk en haar onmiddellijke omgeving een rustige, groene kern in het centrum van Veerle. Naast de kerk staat VBS De Wijngaard, dewelke de kerk ook gebruiken voor vieringen, proclamaties en dergelijke. Het groene parkje rond de kerk gebruiken ze ook als speelterrein. De kerk wordt naast de vieringen regelmatig gebruikt voor culturele tentoonstellingen en recepties. Achter de kerk is een parking voor een drietal voertuigen, verder kan er geparkeerd worden op de markt van Veerle (tegenover de kerk) of aan zaal 'Vinea' (ca.300m van de kerk). Deze zaal zal in de toekomst gesloopt worden waarbij de omgeving een nieuwe functie krijgt. Naast de Vinea kan je de oude pastorie vinden, deze wordt gerestaureerd en herbestemd tot horecazaak. Tegenover de Vinea ligt de gemeentelijke school de Schans.

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

ACTUALISATIE JAAR 2024	Veerle
Weekvieringen	
Weekendvieringen	2500
Weekendvieringen in Klein-Vorst	
Feestdagen	700
Huwelijken	100
Uitvaarten	5000
Avondwaken	
Doopsels	500
Andere vieringen	800
Schoolvieringen	500
Zangrepetities Chirogroepen	
Zangrepetities kerkkoren	1240
Optredens	
Concerten	
11 Novembervieringen	
Vorbereidende communie- en vormselvieringen	150
Communie- en vormselvieringen	
Catechese samenkomsten	150
Startavond	
Light a candle	1000
Tentoonstellingen	4000
Opengestelde Kerk	500
Andere gebruiken	500

Christus Koning	
ALGEMEEN TOTAAL	15140

Deze kerk is de zondagskerk voor Laakdal: iedere zondag vindt er nog een eucharistieviering plaats. Ook begrafenissen, huwelijken en doopsels worden op regelmatige basis in de kerk gevierd. De vieringen worden telkens opgeluisterd door een uitgebreid zangkoor. Iedere zondag zakken er zo'n 40 -50 gelovigen naar de kerk af. Met hoogdagen (Kerstmis, Pasen...) tellen we er nog meer dan 100. Met deze hoogdagen en bij iedere 5de zondag van de maand voorziet de kerkfabriek een kleine receptie in de kerk en voorziet telkens een passende lekkernij voor de kerkgangers.

Tijdens de parochiedag op 15/08 mochten we er zelfs meer dan 300 verwelkomen. De kerk is iedere dag geopend van 09:00 tot 18:00, dikwijls passeren er bezoekers die er dan een kaarsje komen branden bij het OLV-beeld. Tijdens de Vejelse Metten (1ste zondag van juli) kwamen meer dan 1000 mensen onze kerk bezoeken tijdens een 'Light a Candle': honderden kaarsen werden er toen gebrand. Verder staan de deuren van de kerk ook steeds open voor culturele activiteiten zoals tentoonstellingen, concerten... deze vinden ook meermaals per jaar in de kerk plaats en trekken telkens heel wat kijklustigen.

De kerk is dagelijks geopend van 9.00 u tot 18.00 u.

2.5. Parochiekerk Sint-Jozef Werkman

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.5.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Jozef Werkman

Geografische ligging

- Zandstraat 7, 2430 Laakdal (Veerle)
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Dekenaat of Regio: Zuiderkempen
- Parochie: O.-L.-Vrouw & St. Jozef Veerle

Eigenaar: Kerkfabriek Veerle

Bescherming(en)/vastgesteld

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed op de Inventaris Onroerend Erfgoed Vlaanderen Parochiekerk Sint-Jozef Werkman sinds 29-03-2019

2.5.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Na de 'verwaarloosde wijk Heide' eerst een eigen kleuterschool gegeven te hebben, begon pastoor Druyts in 1960 met de tweede fase van zijn 'wijkplan': een kerk bouwen op de Heide om de "afstand tot de kerk te overbruggen". Meestal begonnen bewoners van een verder afgelegen gehucht als eerste af te haken met hun bezoek aan de kerk. En in Veerle was dat de Heide. In september 1960 ontvouwde Druyts zijn plannen aan deken Fierens van Westerlo. In 1961 werd architect Van Steenberghe door de kerkfabriek van Veerle aangesteld. Hij had ook de plannen van de kleuterschool gemaakt. Het opzet was een kerk in landelijke stijl. Provinciaal architect Schellekens liet echter weten dat de toenmalige opvattingen neigden naar rationele, moderne bouwvormen met aanwending van nieuwe bouwtechnieken. Zo zou de toren moeten losstaan van de kerk zelf. Geen traditionele kerk dus. De kerkfabriek kon niets anders doen dan deze beslissing te volgen en zo kreeg ook de kerk op de Heide een moderne look. Was pastoor Druyts daar gelukkig mee? Nee integendeel, maar het belangrijkste was dat de Heide een kerk zou krijgen. Wat dan volgende is een samenloop van misvattingen en discussies over wie en wat en hoeveel moest betalen, wat het proces aanzienlijk vertraagde. Hierna volgt een korte opsomming.

1962: Het nieuwe bisdom Antwerpen werd opgericht. Pastoor Druyts kon een nieuw rapport maken voor het nieuwe bisdom. 1964: Op aanraden van de geestelijke en burgerlijke overheden, schreef de kerkfabriek op 26 juni een brief aan het gemeentebestuur waarin ze verzochten om een gemeentelijke toelage te voorzien. De gemeente liet weten dat ze akkoord waren om 30% van de bouwkosten als toelage te voorzien. Maar de verkiezingen brachten een nieuw bestuur in Veerle. "De kerkfabriek beschikt over genoeg financiële middelen door het legaat van de baron, ze kunnen de werken dus zelf bekostigen", klonk het toen. Door het wegvallen van de gemeentelijke steun geraakte het dossier geblokkeerd gezien de kerkfabriek nu eerst moest kunnen aantonen of zij zelf het weggelaten aandeel zou kunnen bijdragen. 1966: Uiteindelijk leverde stedenbouw de bouwvergunning van het definitieve ontwerp af op 28 april 1966. De aanbesteding gebeurde op 15 september 1966 op de pastorie. C. Janssens uit Hoogstraten kreeg de bouw van de kerk toegewezen, L. Vermetten van Herentals de elektriciteitswerken en Bogaerts uit Brussel mocht de verwarming voorzien. Op 25 november 1966 werd het dossier overgemaakt aan de provincie. Daar bleef het een maand liggen vooraleer het naar het ministerie werd opgestuurd. Toen het daar aankwam, was men bezig met een verhuis. De maanden verstreken. 1967: Pas zeven maanden nadat het dossier naar de provincie werd gestuurd, ontving pastoor Druyts op 25 juli 1967 een enveloppe van die instantie met de toelating om de werken te starten. "Mijn eerste werk is een hartelijk Te Deum voor de Heer en een oprecht dankgebed tot O.-L.-Vrouw in de Wijngaard", schreef pastoor Druyts achteraf. Maar door de nieuwe visie van het tweede Vaticaans Concilie moesten de kerken een moderne look krijgen. De plannen voor de kerk moesten weeral aangepast worden. Zo moest de doopvont vooraan in de kerk komen en een bijkomende zijingang was nodig. Ook het orgel moest vooraan komen wat maakte dat een doksaal overbodig werd. Na zeven jaar startten de werken uiteindelijk op 13 oktober 1967. 1968: De eerste steen werd gewijd op 1 mei 1968 door monseigneur Cyriel Eykens. Het werd een waar feest op de Heide met een eerste eigen kermis. De fanfare en het Sint-Ceciliakoor luisterden de feestelijkheden op. De wijding

Opbouw

- Type gebouw: zaalkerk omgeven door groen park. De kerk ligt te midden van de rustige en landelijke wijk 'Veerle-Heide' en vormt het middelpunt van deze oase van rust. Ze is gelegen op zo'n 3 km van het centrum van Veerle en 3 km van de abdij van Averbode. De wijk is omgeven door de rustige bossen daardoor fungeert deze kerk voor de vele wandelaars, fietsers en toeristen als een vast afspreekpunt. De kerk is iedere dag open en vele van de toeristen brengen dan ook een bezoekje aan de kerk en branden er kaarsjes.
- Aantal en soort bijruimtes: berghok, beperkte keuken, sacristie; vergaderlokaal.
- Het altaar op het verhoogde koor werd verplaatsbaar gemaakt. Hierdoor kan de ruimte beter benut worden tijdens de vele concerten die in de kerk plaatshebben.
- Twee grote gordijnen werden achteraan in de kerk gehangen op de akoestiek te verbeteren.
- Automatische deuropener werd geplaatst zodat de kerk iedere dag toegankelijk is voor bezoek vanaf 09:00 tot 17:00.
- Het vergaderzaaltje werd gemoderniseerd met nieuwe tafels, stoelen en gordijnen.
- Buiten naast de kerk werd een picknicktafel gemaakt uit het gesteente gerecupereerd uit het altaar en tegen de kerk werd een gebeitelde bijbel-vers gehangen.
- Sinds 2024 staat naast de kerk ook het bronzen borstbeeld van pastoor Druyts, de grote ijveraar van de kerk en de Heide gemaakt heeft tot wat ze nu is.

Voorzieningen

Sanitair	1 toilet
Verwarming	Hete lucht op gas
Verlichting	Led + Halogeen
Keukenvoorzieningen	Beperkt
Audiosysteem	Goedwerkende muziekinstallatie + boxen
Beeldscherm(en)	n.v.t.
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja
Diefstal- en brandbeveiliging	Ja
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Ja

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

Op het dak bevinden zich momenteel 13 zonnepanelen, al kunnen er nog veel meer geplaatst worden dewelke bv energie kunnen leveren aan het nabijgelegen Buurthuis of KLU-lokalen.

Biodiversiteit

Geen aanwezigheid van dieren

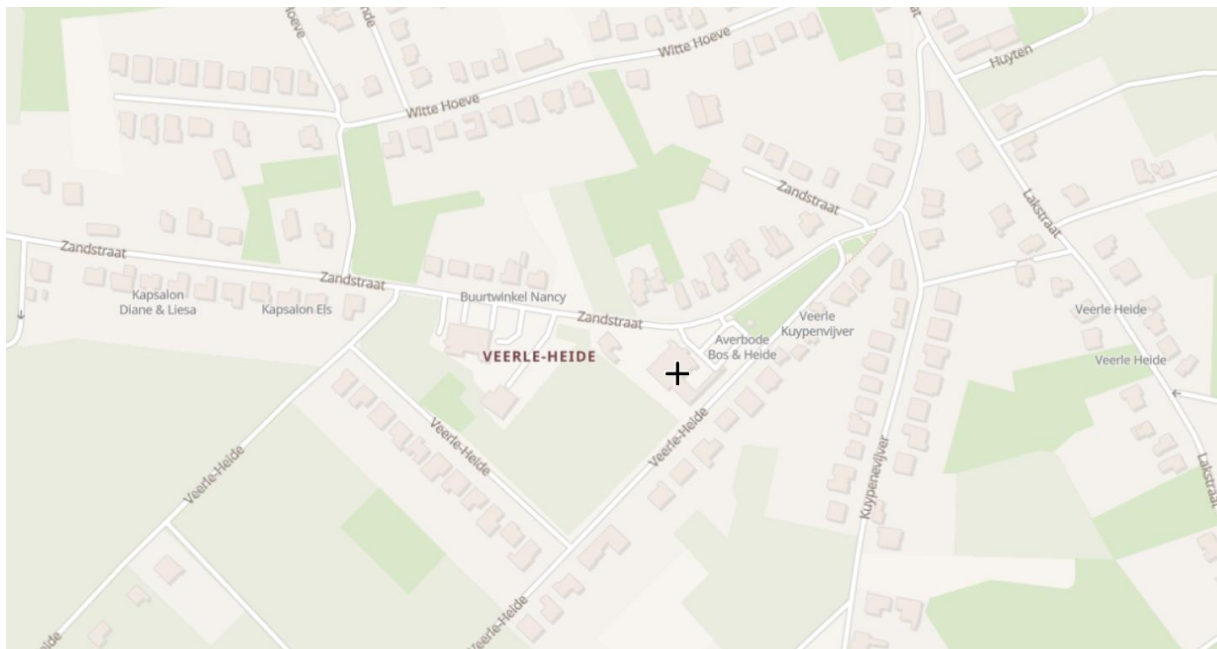
Bouwfysische toestand

- Gebouw is nog in orde. Binnenkort worden de dakgoten nagekeken, de vensters opnieuw geschilderd en zal de kelder behandeld worden.
- Ook zullen er in 2025 werken uitgevoerd worden aan het pleintje tussen de fietsenstalling en kerk om zo de toegang van het vergaderzaaltje (dat op regelmatige basis gebruikt wordt door derden) op te waarderen. Ook de mogelijkheid om extra sanitair te plaatsen is lopende.
- Samenvatting rapport Monumentenwacht wordt verwacht de komende weken.

Financiële gegevens

Het meerjarenplan 2026 – 2031 dient nog opgemaakt te worden.

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk vormt het centrum van de wijk Veerle-Heide, gelegen zo'n 3 km van de dorpskern en zo'n 3 km van de abdij van Averbode. Voor de kerk ligt een verharde parking die veelvuldig gebruikt wordt door wandelaars en fietsers die afzakken naar het Merodegebied. Naast de kerk bevinden zich de KLJ-lokalen en polyvalente zaal + fiets café 't Buurthuis. Voor de kerk is er een mooi groen park aangelegd waar het standbeeld van 'De Walenman' prijkt en naast de kerk staat sinds 2024 het borstbeeld van pastoor Druyts, de grote ijveraar van de kerk en die op die manier de Heide vormgegeven heeft. De Heide is een rustige maar bruisende buurt waar deze kerk het uithangbord van vormt.

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

ACTUALISATIE JAAR 2024	Veerle-Heide
Weekvieringen	
Weekendvieringen	490
Weekendvieringen in Klein-Vorst	
Feestdagen	405
Huwelijken	
Uitvaarten	110
Avondwaken	
Doopsels	
Andere vieringen	250
Schoolvieringen	
Zangrepetities Chirogroepen	
Zangrepetities kerkkoren	
Optredens	
Concerten	1100
11 Novembervieringen	
Vorbereidende communie- en vormselvieringen	750
Communie- en vormselvieringen	
Catechese samenkomsten	
Startavond	
Light a candle	
Tentoonstellingen	1000
Opengestelde Kerk	550
Andere gebruiken	
Christus Koning	
ALGEMEEN TOTAAL	4655

Drie keer per maand op zaterdag vindt er in deze kerk een viering plaats. In deze kerk wordt de gezamenlijke Paaswake van de Laakdalse parochies gevierd. Ook de Veerlese Eerste Communie-viering gaat hier door. Occasioneel vinden er begrafenissen en huwelijken plaats. De kerk is iedere dag geopend van 9 tot 17 uur, bezoekers komen er regelmatig kaarsjes branden. De kerk wordt door het jaar geregeld gebruikt voor allerlei culturele activiteiten denk maar aan tentoonstellingen, concerten, ... Het (vergader)zaaltje wordt veelvuldig gebruikt door derden.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

3.1.1. Inleiding

Het vorige kerkenbeleidsplan dateerde van 2017. De snelle pastorale en maatschappelijke evolutie maakte een update van dit kerkenbeleidsplan acuut en noodzakelijk.

Daarom werd met alle betrokken actoren een stuurgroep opgericht met een afvaardiging van de Pastorale Eenheid, de kerkfabrieken, een vertegenwoordiger van het bisdom en het lokaal bestuur en dit met ondersteuning vanuit het Platform Toekomst Parochiekerken.

Voor de nieuwe visie van de Pastorale Eenheid (in samenwerking met de Kerkbesturen) lag hierbij aan de grondslag. Hierbij is er werk gemaakt van een plan waarbij een clustervorming voor de parochies werd uitgewerkt en dit plan zal in de eerstvolgende jaren ook uitgewerkt en geïmplementeerd worden.

Concreet houdt dit wat Laakdal betreft in dat we van 4 parochies evolueren naar 2 parochies. De parochies Sint-Lambertus Eindhout en O.L. Vrouw en St. Jozef worden samengevoegd tot één entiteit. Hetzelfde gebeurt met de parochies Sint-Niklaas Klein-Vorst en Sint-Gertrudis Groot-Vorst.

Om de nieuwe visie alvast te verankeren, gingen alle actoren akkoord om deze visie te vertalen in een nieuw beleidsdocument. Eind 2023 werd het addendum bij het kerkenbeleidsplan goedgekeurd waarin een nieuwe gedragen toekomstvisie werd neergeschreven.

3.1.2. Timing en regelgeving

Het decreet van 10 november 2022 stelt:

“Het kerkenbeleidsplan bevat minstens al de volgende gegevens:

- 1° een beschrijving van de betrokken kerken, met hun cultuurhistorische waarde, hun beschermingsstatuut en hun bouwfysische toestand;
- 2° informatie over de eigendomstoestand;
- 3° de situering van elke kerk in zijn ruimtelijke omgeving;
- 4° een beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie van de betrokken kerken;
- 5° een onderbouwde visie op het toekomstige gebruik en de toekomstige functie van de betrokken kerken, inclusief een plan van aanpak over de wijze waarop de toekomstige

invulling (eredienst, valorisatie, medegebruik, neven- en herbestemming) kan worden gerealiseerd.”

Volgende elementen spelen ook een rol:

- De kerkfabriek moet een meerjarenplanning indienen binnen de 6 maanden na de vernieuwing van de gemeenteraad.

- O aangezien de gemeenteraad werd geïnstalleerd op 3/12/2024, moet dit dus gebeuren voor 03/06/2025.

- O De meerjarenplanning gaat in op 1/01/2026.

- De gemeente moet een meerjarenplanning vaststellen voor het einde van het jaar dat volgt op de gemeenteraadsverkiezingen.

- O Dit moet dus gebeuren voor 31/12/2025.

- O De meerjarenplanning gaat in op 01/01/2026.

Dit impliceert dat de gemeente zijn meerjarenplanning kan afstemmen op wat in het meerjarenplan van de kerkfabriek staat wat de kerken betreft.

- Een kerkenbeleidsplan wordt verplicht geactualiseerd bij de start van elke lokale bestuursperiode; het kerkenbeleidsplan mag niet ouder zijn dan 6 maanden bij indienen van het meerjarenplan van de kerkfabriek.

Als we al deze elementen samen leggen, impliceert dit dat er in de eerste helft van 2025 een (geactualiseerd of nieuw) kerkenbeleidsplan moet goedgekeurd worden.

Uit een schrijven van de Vicaris-generaal Kempen, Deken Zuiderkempen en de Pastorale Eenheid Heilige Norbertus blijkt dat het de bedoeling is dat op 15 april alle voorstellen ter goedkeuring bij de bisschop liggen. De bisschop zal voor 1 mei zijn beslissing aan de gemeentebesturen voorleggen zodat op de gemeenteraad van mei 2025 het nieuwe kerkenbeleidsplan kan goedgekeurd worden.

3.1.3. Beleids- en toekomstvisie

Het addendum is nog van een vrij recente datum waarin de krijtlijnen van de toekomstvisie reeds helder werden uiteengezet. De hierin opgenomen visie wordt gedragen door alle actoren en bevatte reeds een kleine paradigma shift in het kijken naar de toekomst van de kerkgebouwen.

Het maakt dat dit addendum een goede basis blijft voor de toekomstvisie van dit kerkenbeleidsplan.

Het statuut dat aan de diverse kerken werd gegeven, kan also behouden blijven.

Voor een goed begrip zetten we de mogelijke statuten nog even op een rij:

- **Kerk met A-statuu**t: kerkgebouwen die op lange termijn volwaardig voor de eredienst behouden blijven. Hier wordt actief ingezet op valorisatie. Voor deze kerken dienen alle nodige investeringen en onderhoudskosten, evenals valorisatie-investeringen gedaan te worden. Mogelijke kosten en investeringen gebeuren enkel na onderling overleg tussen kerkfabriek en gemeente en na goedkeuring door het College van Burgemeester en Schepenen.
- **Kerk met B-statuu**t: kerkgebouwen waarvoor op korte termijn (binnen maximaal vijf jaar na het schrijven van het kerkenbeleidsplan) her- of nevenbestemming onderzocht dient te worden. Voor deze kerken zullen louter nodige veiligheids- en instandhoudingskosten gedaan worden en eventuele voorbereidings- of gevolginvesteringen naar aanleiding van de neven- of herbestemming.
- **Kerk met C-statuu**t: kerkgebouwen waar op middellange termijn (binnen de tien tot vijftien jaar na het verschijnen van het kerkenbeleidsplan) gesproken dient te worden over behoud voor de eredienst, her- of nevenbestemming. Voor deze kerken zullen louter veiligheids- en instandhoudingskosten gedaan worden.

In het kerkenbeleidsplan wordt aldus opnieuw ingeschreven dat aan de kerken van Sint-Lambertus Eindhout, Sint-Niklaas Meerlaar en Sint-Jan Werkman Veerle-Heide een B-statuu

wordt toegewezen. Dit impliceert dat voor deze kerken binnen vijf jaar na validatie van dit kerkenbeleidsplan de her- of nevenbestemming is onderzocht. De termijn van vijf jaar is een maximale termijn en vroegere besluitvorming op dit vlak in consensus tussen de betrokken actoren is het streefdoel.

Wat de kerk van Eindhout betreft is er intussen een gezamenlijke gedragen visie om het dossier tot herbestemming op te starten. Er wordt dan ook prioritair werk gemaakt van de zoektocht naar een publieke of private herbestemming en dus onttrekking aan de eredienst naar een profaan, niet-onwaardig, waardevol en financieel haalbaar gebruik van het kerkgebouw.

Voor de kerk van Vorst-Meerlaar wordt een nevenbestemming gezocht waarbij eveneens een niet-onwaardig gebruik als toetssteen opgenomen wordt.

Voor een nevenbestemming en een herbestemming is het voorafgaandelijk akkoord van de bisschop van Antwerpen nodig.

Wat de kerk van Vorst Centrum en Veerle Centrum betreft, wordt tegen ten laatste eind 2028 in onderling overleg bekeken of en welk van deze twee kerken eventueel in aanmerking komt voor het C-statuu

Samenvattend:

Kerk	Deelgemeente	Toekomstvisie	Statuut
Sint – Lambertuskerk	Eindhout	Herbestemming	B-statuum
O.L.V. in de Wijngaard	Veerle centrum	Valorisatie	A-statuum
Sint – Jozef Werkman	Veerle Heide	Nevenbestemming	B-statuum
Sint – Niklaaskerk	Vorst Meerlaar	Nevenbestemming	B-statuum
Sint – Gertrudiskerk	Vorst Centrum	Valorisatie	A-statuum

(* A-kerken zijn in hun geheel voor de eredienst bestemd. Naast de liturgie kunnen activiteiten en gebruik ontwikkeld worden die haar betekenis versterken (= valorisatie), in B-kerken kunnen delen van het gebouw die niet langer nodig zijn voor de eredienst fysiek afgescheiden worden en op andere wijze gebruikt worden (nevenbestemming in de ruimte), het gedeelte dat kerk blijft kan uiteraard ook gevaloriseerd worden. Medegebruik in de tijd wordt in het bisdom Antwerpen eigenlijk niet (of nauwelijks en dan slechts als zeer occasioneel) gehanteerd. Concerten, tentoonstellingen, etc. kunnen dan mits goede afspraken kaderen in valorisatie en ook in B- of C-kerken plaatshebben.)

Bij het uittekenen van de toekomstvisie van de kerken, moet er echter nog een belangrijke kanttekening in de beleidsplanning meegegeven worden.

De aanpak van her- of nevenbestemming van kerken staat niet los op zich. De 4 kerkgebouwen zijn immers een onderdeel van het vastgoedpatrimonium van het lokaal bestuur Laakdal dat om en bij de 45 gebouwen behelst (zonder de kapellen).

Het lokaal bestuur is dan ook bezig met de opmaak van een vastgoedplan met daarin een totaalvisie voor alle gebouwen. Voor al deze gebouwen moeten immers niet alleen exploitatiekosten voorzien worden, maar dringen zich ook noodzakelijke investeringen op om deze gebouwen in stand te kunnen houden.

Bovendien stelt Europa dat elk overheidsgebouw tegen 2050 klimaatneutraal moet zijn.

Bedoeling is te komen tot een duurzaam vastgoedbeheer zijnde:

- Financieel haalbaar op langere termijn m.b.t. investeringen en exploitatie;
- Beheersbaar door de eigen organisatie zodat aan kwaliteit en wettelijke verplichtingen voldaan worden;
- Beantwoordend aan de klimaatdoelstellingen.

Dit alles noodzaakt tot het opstellen van een integraal lange-termijn vastgoedplan waar ook sommige kerken een plaats moeten in krijgen.

Deze kanttekening is van belang voor het verder uittekenen van het plan van aanpak specifiek voor de kerken (zie infra).

3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

De toekomstvisie vormt de basis voor de verdere concrete aanpak.

Naar timing toe zal er deze legislatuur gefocust worden op het dossier van de herbestemming van de kerk van Eindhout. Dit dossier kan gezien worden als een pilootproject binnen de gemeente Laakdal. De beperkte aanwezige personele inzet in een eerder klein lokaal bestuur, de complexiteit van het dossier en de gelimiteerde financiële mogelijkheden maken dat de andere dossiers pas verder in de tijd aan bod kunnen komen.

Omdat de plaatselijke kennis ontbreekt, zijn alle actoren het erover eens dat externe expertise best wordt binnengehaald om het traject maximale kansen op slagen te geven. Door het schepencollege werd dan ook beslist de coördinatie van dit dossier in handen van Kempens Landschap te geven in het kader van de overeenkomst die tussen de gemeente Laakdal en Kempens Landschap reeds bestaat.

Het mag duidelijk zijn dat vooral de financiële mogelijkheden mede de krijtlijnen aangeven van het verdere plan van aanpak van het dossier herbestemming kerk Eindhout. Een belangrijke stap is dan ook het verder onderzoeken van mogelijke financieringsbronnen en subsidiemogelijkheden waar men beroep op kan doen bij participatietrajecten, onderzoeken naar de toekomstmogelijkheden en uitvoeringswerken van de herbestemming.

Samen met Kempens Landschap zullen ook de andere randmodaliteiten van dit dossier verder op punt worden gezet: een raming en financieringswijze, de graad van participatie, afspraken rond het verdere beheer, de concrete aanpak van de (gekozen) uitvoering, enz.

De stuurgroep zal in dit dossier blijven fungeren als overlegorgaan en de vinger aan de pols houden.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.